



**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny



Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne



Załącznik nr 5 do Regulaminu naboru

Instrukcja do opracowania studium wykonalności – infrastruktura kultury

Oś IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego

Działanie 4.6 Kultura – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Numer naboru:

RPPK.04.06.00-IZ.00-18-001/16

Listopad 2016

Instrukcja została opracowana przez Instytucję Zarządzającą RPO, na podstawie uregulowań prawnych oraz metodologicznych właściwych dla perspektywy finansowej 2014-2020.

Autor: Grzegorz Topolewicz

Współpraca: Fabiola Nowak, Małgorzata Siek
Barbara Małkowska (procedury środowiskowe)
Jerzy Kędzior (zamówienia publiczne)

Spis treści

Stosowane skróty	4
Zakres obowiązywania <i>Instrukcji</i>	6
Podstawa opracowania <i>Instrukcji</i>	7
1. Przyczyny realizacji projektu	8
1.1. Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych występujących na obszarze oddziaływania projektu ..	8
1.2. Identyfikacja problemów beneficjentów projektu	9
2. Opis projektu	11
2.1. Cele projektu.....	11
2.2. Przedmiot i produkty projektu	14
2.3. Rezultaty projektu	15
2.4. Opis i ocena wariantów alternatywnych	16
2.5. Powiązania z innymi inwestycjami	18
3. Zakres rzeczowy projektu	20
3.1. Lokalizacja	20
3.2. Opis techniczny projektu	22
3.3. Specyfikacja działań podejmowanych w ramach promocji projektu	22
4. Uwarunkowania prawne i organizacyjne	23
4.1. Uwarunkowania wynikające z procedur zagospodarowania przestrzennego i prawa budowlanego ..	23
4.2. Zgodność z prawem zamówień publicznych	23
4.3. Pomoc publiczna.....	24
4.4. Inne uwarunkowania prawne	27
4.5. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych	28
4.5.1. Zgodność z celami RIS i/lub Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.	29
4.6. Zgodność projektu z politykę równości szans	29
4.7. Charakterystyka wnioskodawcy	30
4.8. Partnerzy i opis zasad partnerstwa	31
4.9. Uwarunkowania wynikające z realizacji projektu w ROF	31
4.10. Opis podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację przedmiotu inwestycji po jej zakończeniu	32
5. Analiza finansowa.....	33
5.1. Harmonogram realizacji	35
5.2. Nakłady inwestycyjne i wydatki kwalifikowane	35
5.3. Źródła finansowania	36
5.4. Koszty operacyjne.....	37
5.5. Analiza popytu	39
5.6. Przychody	41
5.7. Wartość rezydualna	42
5.8. Analiza wyniku finansowego – wskaźników finansowych	43
5.9. <i>Wyliczanie wydatków kwalifikowanych z uwzględnieniem wartości dochodów netto generowanych przez projekt</i>	44
5.10. Trwałość finansowa projektu.....	47
6. Analiza ekonomiczna	49
6.1. Korzyści zewnętrzne wynikające z realizacji projektu	49
6.2. Nakłady i koszty społeczno-gospodarcze związane z realizacją projektu	51
6.3. Analiza kosztów i korzyści	52
7. Analiza oddziaływania na środowisko	57
7.1. Formalno-prawna procedura wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	57
7.2. Zrównoważony rozwój i zmiany klimatu	58
7.3. Analiza pozostałych obszarów oddziaływania inwestycji na środowisko	59
7.4. Oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody	59
8. Analiza ryzyka i wrażliwości	61
9. Załączniki	63
1. Analiza finansowa i ekonomiczna w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym	63
2. Arkusz do obliczania wydatków kwalifikowanych w projektach generujących dochody w arkuszu kalkulacyjnym	63

Stosowane skróty

EDB	Ekwiwalent dotacji brutto, obliczony zgodnie z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. z 2009 r. nr 122 poz. 1008)
IZ RPO	Instytucja Zarządzająca RPO – Zarząd Województwa Podkarpackiego
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Podręcznik CBA	<i>Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020</i> , D. Sartori i inni, KE 2014
MOF	Miejski obszar funkcjonalny
Rozporządzenie nr 1303/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
Rozporządzenie nr 1304/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006
Rozporządzenie nr 2015/207	Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do (...) metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” (załącznik III)
Rozporządzenie nr 215/2014	Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) Nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
Rozporządzenie nr 480/2014	Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020
SW	Studium wykonalności

SWOT	Analiza pozwalająca na uporządkowanie mocnych i słabych stron przedsięwzięcia oraz szans i zagrożeń, które jego dotyczą
SZOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020
Wytyczne MIR	Wytyczne w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020, MliR/H/2014-2020/7(01)03/2015, 18 marca 2015 r., dostępne do pobrania na stronie: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/#
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
RIS	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)

Studium wykonalności (ang. *feasibility study*, dalej: SW) jest dokumentem, w którym przeprowadza się pogłębioną ocenę i analizę potencjału projektu. Ma ono wesprzeć proces decyzyjny poprzez obiektywne i racjonalne określenie jego mocnych i słabych stron oraz możliwości i zagrożeń z nim związanych, zasobów, jakie będą niezbędne do realizacji projektu, a także ocenę szans jego powodzenia.

Studium, opracowane zgodnie z niniejszą *Instrukcją*, powinno dawać jasne odpowiedzi na pytania dotyczące inwestycji opisanej we wniosku o dofinansowanie.

Studium przedstawia uzasadnienie realizacji zaplanowanej inwestycji. Pozwala na głębszą analizę i refleksję, czy dany projekt jest najlepszym środkiem do osiągnięcia zaplanowanych celów i rozwiązania konkretnych problemów. Wymaga zastanowienia się nad możliwymi wariantami technicznymi i organizacyjnymi.

Prowadzi do oszacowania kosztów i korzyści wynikających z przedsięwzięcia, pozwala inwestorowi ustalić źródła finansowania, przyszłe koszty użytkowania oraz czy będzie on w stanie utrzymać je w przyszłości.

Istotnym elementem studium jest również analiza ryzyka, która pozwala na wczesne ustalenie najważniejszych zagrożeń, działań zaradczych lub – jeśli ryzyko jest zbyt duże – odstąpienie od realizacji albo poszukiwanie innego rozwiązania.

Studium jest obowiązkowym dokumentem wymaganym przy ubieganiu się o dofinansowanie projektów infrastrukturalnych w ramach RPO. Jego zapisy są wiążące dla wnioskodawcy.

Studium wykonalności jest opracowywane w powiązaniu z wnioskiem o dofinansowanie oraz innymi załącznikami. Informacje zawarte w *Studium wykonalności* oraz pozostałych załącznikach muszą być ze sobą zgodne.

Uwaga!

Należy unikać nadmiernego rozbudowywania opisów i podawania informacji zbędnych dla oceny wykonalności projektu.

Informacje powinny być konkretne i jednoznaczne, najlepiej poparte danymi liczbowymi.

Studium wykonalności należy sporządzić:

- **w formie papierowej w dwóch egzemplarzach** (oryginał plus kopia lub dwa oryginały) w formacie A4, przy czym do wersji papierowej należy załączyć jego wersję elektroniczną (np. PDF)

wraz z

- **załącznikiem nr 1** analizą finansową i ekonomiczną w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym, do wersji papierowej należy załączyć jego wersję elektroniczną
- **załącznikiem nr 2** Arkusz do obliczania wydatków kwalifikowanych w projektach generujących dochody w arkuszu kalkulacyjnym do wersji papierowej należy załączyć jego wersję elektroniczną,

Studium wykonalności powinno **zawierać informację o osobie/ach i firmie**, która je wykonała i powinno być **opatrzone podpisami osób upoważnionych do reprezentacji wnioskodawcy**.

W przypadku realizacji jednego z kilku etapów większego zadania, studium wykonalności powinno uzasadniać celowość dofinansowania tego etapu, zgodnie z zasadą, że dofinansowanie może uzyskać projekt kompletny, który po zakończeniu będzie funkcjonował i dawał wymierne efekty.

Zakres obowiązywania Instrukcji

Niniejsza *Instrukcja* określa zakres studiów wykonalności, które są podstawowymi dokumentami wymaganymi przy ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Instrukcja obowiązuje wnioskodawców i instytucje zaangażowane we wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, jako załącznik do regulaminu konkursu (przyjętego na podstawie art. 41 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 217).

Instrukcja dotyczy dokumentacji projektów zgłaszanych do dofinansowania w zakresie określonym w Szczegółowym Opisie Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 dla **osi priorytetowej IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Działanie 4.6 Kultura – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne**, w którym zakres rzeczowy obejmuje:

- 1) prace konserwatorskie, prace restauratorskie i roboty budowlane i/lub zakup wyposażenia służące zachowaniu zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, w celu udostępnienia ich jako atrakcje kulturalne regionu;
- 2) budowę, rozbudowę, przebudowę i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury służącej udostępnianiu zabytków, znajdującej się wyłącznie w bezpośrednim ich otoczeniu (tylko jako element większego projektu);

- 3) rozbudowę, przebudowę i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury instytucji kultury w tym teatrów, bibliotek, ognisk artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki, wraz z bezpośrednim otoczeniem powiązaniem z funkcjonowaniem tych obiektów;
- 4) budowę, rozbudowę, przebudowę i/lub zakup wyposażenia w celu monitoringu i zabezpieczenia zabytków nieruchomych oraz instytucji kultury wraz z otoczeniem na wypadek zagrożeń (tylko jako element większego projektu);
- 5) budowę, rozbudowę, przebudowę i/lub zakup wyposażenia w celu udostępniania zabytków oraz instytucji kultury dla osób niepełnosprawnych (tylko jako element większego projektu).

Układ treści *Instrukcji* jest tożsamy (odpowiedni) do schematu układu treści w studium wykonalności danego projektu.

Zakres informacji wymaganych w SW może być dodatkowo określony w regulaminie danego konkursu.

Podstawa opracowania *Instrukcji*

Instrukcja powstała w celu doprecyzowania zakresu studiów wykonalności, które powinny spełniać wymogi określone w:

- Rozporządzeniu nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (...),
- Rozporządzeniu nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającym Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 (...),
- *Wytycznych MIR w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód (...).*

Pomocniczo mają również zastosowanie:

- Rozporządzenie nr 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 (...) - załącznik III,
- Rozporządzenie nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006,
- *Podręcznik CBA*, 2014,
- *Wytyczne MIR w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*, MIR/H/2014-2020/31(1)/10/2015, z 19 października 2015 r.,
- *Poradnik przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*, MŚ, <http://klimada.mos.gov.pl/>
- *Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*, MliR/H 2014-2020/16(01)/05/2015, z 8 maja 2015 r.,
- obowiązujące przepisy i zasady rachunkowości,
- ogólnie przyjęte metody analiz finansowych i ekonomicznych.

Niektóre przykłady zaprezentowane w *Instrukcji* zostały opracowane na podstawie treści wniosków złożonych w ramach RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013.

1. Przyczyny realizacji projektu

W rozdziale tym należy przedstawić przyczyny podjęcia realizacji projektu oraz określić problemy, jakie zostaną rozwiązane w wyniku realizacji zaplanowanych działań, zgodnie z poniższymi punktami.

Opis powinien zawierać najistotniejsze informacje i dane statystyczne odnoszące się do zakresu i typu projektu oraz takie, które mogą mieć wpływ na jego przewidywane skutki.

Przedstawiane argumenty należy poprzeć aktualnymi danymi statystycznymi (lub wieloletnimi trendami) oraz określić ich źródło.

Należy unikać nadmiernego rozbudowania ww. opisów oraz zamieszczania danych zbędnych z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju zasobów kultury.

1.1. Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych występujących na obszarze oddziaływania projektu

Punkt obejmuje informacje związane ze społeczno-gospodarczym kontekstem i przyczynami realizacji projektu. W odniesieniu do projektów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju zasobów kultury należy określić między innymi:

- obszar objęty analizą (np. gmina, miejscowość) i terytorialny zasięg oddziaływania inwestycji,
- charakterystykę zasobów kultury, ze szczególnym uwzględnieniem wielonarodowego, wielowyznaniowego i wielokulturowego dziedzictwa kulturowego regionu,
- grupy docelowe odbiorców kultury na danym obszarze i zapotrzebowanie na usługi / ofertę w tym zakresie z uwzględnieniem zasięgu oddziaływania tj. lokalny, regionalny, krajowy, międzynarodowy;
- informacje o stanie gospodarki turystycznej i ruchu turystycznym powiązanych z infrastrukturą kultury,
- system instytucjonalny w zakresie promocji kultury i dziedzictwa, w szczególności współpracę instytucji w regionie, w kraju oraz z partnerami z zagranicy,
- istniejące formy informacji o ofercie kulturalnej,
- imprezy kulturalne (w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej), które są organizowane na obszarze realizacji projektu,
- dodatkowo dla projektów dotyczących infrastruktury instytucji kultury (np. teatrów, bibliotek, ognisk artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki):
 - ogólną charakterystykę obecnego stanu infrastruktury (obiektów, wyposażenia, kadry),
 - stopień wykorzystania infrastruktury,
 - istniejącą ofertę kulturalno-edukacyjną i potencjał rozwoju, w tym możliwości wprowadzania nowych funkcji i usług z zakresu kultury,
 - dane statystyczne osób korzystających z oferty edukacyjno-kulturalnej (np. statystykę wypożyczeń zbiorów bibliotecznych),
 - charakterystykę osób korzystających z oferty edukacyjno-kulturalnej (w tym czy są to mieszkańcy danej miejscowości i pobliskiego obszaru, czy też cudzoziemcy, ilu pochodzi z innych państw członkowskich UE)
- dodatkowo dla inwestycji, które dotyczą obiektów zabytkowych:
 - forma ochrony prawnej zabytku (czy obiekt jest wpisany do rejestru zabytków prowadzonego przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, do ksiąg inwentarzowych muzeów),
 - krótki opis historii obiektu,

- wskazanie walorów historycznych, poznawczych, architektonicznych, kulturowych itd., które przesądzą o potrzebie ochrony danego zabytku (zbioru zabytków ruchomych),
- obecny stan zachowania zabytku,
- jeżeli obiekt jest udostępniany dla zwiedzających – dane statystyczne dotyczące odwiedzin w obiekcie, profil zwiedzających (czy są to mieszkańcy danej miejscowości i pobliskiego obszaru, czy też turyści zagraniczni, ilu zwiedzających pochodzi z innych państw członkowskich UE),
- czy projekt dotyczy obiektów:
 - wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
 - uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii
 - zlokalizowanych na obszarach objętych wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
 - położonych na obszarach uznanych za Pomniki Prezydenta RP.

W przypadku podawania danych statystycznych należy określić ich źródło.

1.2. Identyfikacja problemów beneficjentów projektu

Należy wymienić oraz scharakteryzować wszystkie grupy osób i podmioty, które będą korzystały z infrastruktury, wyposażenia i/lub usług przewidzianych do realizacji w ramach projektu.

Należy uwzględnić docelowych beneficjentów, których dotyczą działania podejmowane w projekcie, np.:

- a) osoby, grupy i społeczności korzystające z usług kulturalnych i obiektów dziedzictwa historycznego;
- b) twórców, autorów, artystów,
- c) instytucje kultury,
- d) organizacje i przedsiębiorstwa sektora turystyki, których funkcjonowanie jest powiązane z dziedzictwem kulturowym,
- e) podmioty publiczne, organizacje pozarządowe, których cele działania i zadania związane są z rozwojem różnorodnych form działalności kulturalnej i ochroną dziedzictwa kulturowego.

Punkt ten powinien przede wszystkim zawierać:

- opis i analizę problemów, które dotyczą bezpośrednich i pośrednich beneficjentów (ale tylko w kontekście przedmiotu projektu),
- opis związków przyczynowo - skutkowych pomiędzy problemami,
- wybór problemów, które projekt ma rozwiązać lub może przyczynić się do ich rozwiązania.

Należy uzasadnić:

- jakie są zagrożenia dla grup zidentyfikowanych jako docelowi odbiorcy wsparcia,
- niedogodności i problemy dla ww. grup docelowych oraz podmiotów i instytucji ochrony zabytków, instytucji kultury, organizacji pozarządowych,
- dlaczego do tej pory potrzeby nie zostały zaspokojone a problemy rozwiązane?
- czy i w jaki sposób realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania negatywnych zjawisk?
- czy projekt zaspokoi w pełni potrzeby samorządu lokalnego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju zasobów kultury? na jaki czas? jeżeli nie, to w jakim zakresie? czy istnieją rozwiązania alternatywne?

Wskazówki:

- 1) Projekt zgłaszany do dofinansowania jest środkiem do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów. Cele i zakres inwestycji, które będą opisane w kolejnych rozdziałach, muszą ściśle odpowiadać na występujące problemy.
- 2) Problemy muszą być określone jako sytuacje negatywne. Nie wszystkie sformułowania są sytuacjami negatywnymi, np. 10% stopa bezrobocia w gminie nie oznacza negatywnej sytuacji, jeżeli w innych gminach jest ona wyższa, ale sformułowanie „*dwukrotnie wyższa stopa bezrobocia niż na obszarze okalającym obszar projektu*” – jest już opisem sytuacji negatywnej.
- 3) Problemy w zakresie kultury i jej popularyzacji mogą wynikać z szeregu niekorzystnych zjawisk i zagrożeń społecznych. Ich rozwiązanie wyłącznie poprzez inwestycje w infrastrukturę może nie być możliwe, dlatego należy rozważyć jakie działania informacyjne lub porządkowe towarzyszyć będą realizacji inwestycji.
- 4) Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwość zrównoważonego rozwoju danego obszaru, obiektu, aspekt dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz poszanowanie zasad zakazu dyskryminacji oraz różności kobiet i mężczyzn.
- 5) Problemy mogą wynikać np. z:
 - wysokiej energochłonności budynku i wysokich kosztów utrzymania, które ograniczają środki na podstawową działalność kulturalną,
 - słabej dostępności do infrastruktury instytucji kultury (należy zwrócić szczególną uwagę na wyrównywanie możliwości dostępu do kultury, zwłaszcza w odniesieniu do grup defaworyzowanych),
 - utrudnionej możliwości prowadzenia/poszerzania działalności kulturalnej,
 - niskiej rozpoznawalności i atrakcyjności obiektu/ów dziedzictwa kulturowego,
 - poziomu dochodów mieszkańców oraz braku świadomości i edukacji kulturalnej itp.

2. Opis projektu

Projekt składa się z całej serii robót, działań lub usług, których celem jest wykonanie konkretnego zadania. Zadania powinny w istotny sposób wpływać na funkcje obiektu lub działalność wnioskodawcy / beneficjentów. Projekt powinien:

- a) posiadać sprecyzowany cel, na którego osiągnięciu się koncentruje,
- b) mieć spójny i skoordynowany charakter, posiadać określoną funkcję techniczną i czas realizacji,
- c) powinien obejmować wszystkie działania i wydatki, które umożliwiają jego samodzielne funkcjonowanie po ukończeniu.

W kolejnych punktach tego rozdziału studium należy opisać:

- w jakim celu zgłaszany jest projekt,
- co w jego wyniku powstanie,
- oraz jakie będą jego efekty.

Opis ten będzie strategią wdrażania projektu. Określa ona uzasadnione cele, rezultaty projektu oraz niezbędne do ich osiągnięcia produkty. Rozdział może być uzupełniony przedstawieniem matrycy logicznej oraz analizy SWOT projektu.

Przykłady:

Projekt dotyczy rozbudowy Muzeum w miejscowości A wraz z adaptacją budynku gospodarczego na sezonowy pawilon wystawowy.

Kompleksowa rozbudowa Muzeum obejmie powierzchnię 500 m² wraz z zakupem wyposażenia ekspozycyjnego, oraz do prowadzenia zajęć kulturalnych dla grup zorganizowanych. W budynku gospodarczym o pow. 300 m² powstanie sezonowy pawilon wystawowy, z zapleczem gospodarczym i warsztatem konserwacji zabytków.

Budynki będą przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Projekt dotyczy konkretnego zadania - całościowej modernizacji Muzeum i adaptacji obiektu, w którym oferowana będzie nowa forma działalności kulturalnej.

Zakres jest skoncentrowany, w całościowy sposób rozwiązuje problem braku niezbędnej i nowoczesnej infrastruktury. Nie zawiera przypadkowych działań.

Należy unikać projektów, których zakres dotyczy niepowiązanych ze sobą działań, a ich wspólnym elementem jest tylko to, że dotyczą infrastruktury kultury.

Efekty projektu powinny być skoncentrowane na rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów.

2.1. Cele projektu

W tym punkcie należy konkretnie określić, po co zgłaszany jest projekt, dlaczego konieczne jest poniesienie znacznych nakładów finansowych i jakie są spodziewane efekty.

Cel to przyszły stan rzeczy, który jest planowany do osiągnięcia w następstwie podjętych działań. Cele wyrażają sens działania i powinny zostać określone w oparciu o analizę potrzeb (rozdział 1 SW).

Cele projektu mogą być opisane w układzie:

- cel główny (strategiczny),
- cele szczegółowe.

Cele powinny być zawsze związane z długoterminowymi korzyściami, które zostaną osiągnięte poprzez realizację projektu. W zakresie kultury mogą one dotyczyć:

- a) dla projektów, które dotyczą infrastruktury instytucji kultury – przykładowo:
 - zwiększenie jakości i dostępności usług kulturalnych,
 - wprowadzenia nowych form działalności w tym zindywidualizowanych,

- zapewnienie bezpośredniego kontaktu odbiorcy z twórcą lub dziełem artystycznym,
 - wprowadzenie nowych form uczestnictwa w kulturze,
 - zapewnienie właściwego komfortu osób korzystających z usług kulturalnych, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych
 - aktywizacja kulturalna i społeczna,
 - rozwój systemu wspierania twórców, artystów, zapewnienie ich integracji ze społecznością,
 - poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników instytucji kultury,
 - zmniejszenie kosztów stałych działalności (np. zastosowanie rozwiązań energooszczędnych, prowadzących do zmniejszenia zużycia energii),
 - upowszechnienie dostępu do usług kulturalnych dla różnych grup wiekowych, zwłaszcza osób starszych,
 - zwiększanie kompetencji społecznych, ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego i dyskryminacji,
 - obniżenie cen biletów, opłat za udział w imprezach, zajęciach kulturalnych
 - wzrost atrakcyjności turystycznej miejsca i rozwój lokalnej bazy turystycznej
- b) dla projektów, które dotyczą zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego - przykładowo:
- zapewnienie ochrony i dostępu do unikalnych zasobów historycznych jako atrakcji kulturalnych regionu,
 - podniesienie atrakcyjności turystycznej miejsca, wywarcie wpływu na rozwój lokalnej bazy turystycznej,
 - wprowadzenie nowoczesnych form uczestnictwa w kulturze,
 - zwiększenie jakości i dostępności dóbr kultury materialnej,
 - poprawa warunków, bezpieczeństwa pracy pracowników obiektów zabytkowych,
 - upowszechnienie wiedzy o historii i kulturze,
 - wzrost świadomości i odpowiedzialności społeczności lokalnych za dobra kultury,
 - rozwój usług turystyki historycznej,
 - poprawa struktury zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach atrakcyjnych pod względem obiektów dziedzictwa.

Wymienione wyżej przykładowe cele wymagają konkretyzacji i zindywidualizowanego podejścia każdym projekcie.

Należy zwrócić uwagę, aby cele projektu zdefiniowane w analizie spełniały następujące założenia:

- a) jasno wskazywały, jakie korzyści społeczno-gospodarcze można osiągnąć dzięki wdrożeniu projektu,*
- b) były logicznie powiązane ze sobą (w przypadku, gdy w ramach projektu realizowanych jest jednocześnie kilka celów),*
- c) na tyle, na ile to możliwe powinny zostać skwantyfikowane poprzez określenie wartości bazowych i docelowych oraz metodę pomiaru poziomu ich osiągnięcia,*
- d) określały, czy całkowite korzyści (tzw. całościowy przyrost dobrobytu) osiągnięte w wyniku realizacji projektu uzasadniają jego koszty,*
- e) były logicznie powiązane z ogólnymi celami odnośnych funduszy, tj. wymagane jest określenie zbieżności celów projektu z celami realizacji danej osi priorytetowej programu operacyjnego.*

- Wytyczne MIR.

Narzędziem, które umożliwi spełnienie ww. wymogów może być analiza SMART, która wymaga sprawdzenia celów projektu pod względem podstawowych parametrów (wskaźników oddziaływania) oraz określa ramy czasowe ich osiągnięcia.

Analiza SMART może mieć postać tabeli:

Specific (konkretny)	– czy cel jest ujęty w sposób konkretny?
Measurable (mierzalny)	– czy można zmierzyć poziom jego osiągnięcia?
Achievable/available (osiągalny)	– czy posiadamy zasoby, aby go osiągnąć?
Realistic (realistyczny)	– czy cel jest możliwy do osiągnięcia w założonym zakresie i skali oddziaływania?
Timed (określony w czasie)	– czy cel jest określony w czasie?

Podejmowane działania muszą uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach właściwych polityk krajowych. Podczas formułowania celów projektu należy uwzględnić:

- długofalowe uwarunkowania występujących problemów,
- możliwe efekty synergii,
- spójność interwencji,
- potencjał rozwoju danej działalności kulturalnej.

Podczas formułowania wizji i celów projektu należy uwzględnić:

- do jakiej działalności będzie wykorzystywana projektowana infrastruktura,
- przez kogo będzie użytkowana (wskazać grupy docelowe),
- prognozowaną liczbę użytkowników – popyt na usługi kulturalne itd.

W obszarze kultury bardzo zróżnicowane są potrzeby poszczególnych grup docelowych. Dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy.

Typowe błędy dotyczące określania celów projektu:

- 1) cele są faktycznie działaniami zaplanowanymi w projekcie, np.:
 - *celem projektu jest adaptacja budynku po zlikwidowanej szkole...*
 - *celem projektu jest przebudowa...*
- 2) cele nie są mierzalne lub w projekcie nie określono wskaźników pomiaru,
- 3) brak powiązania celów projektu ze zdiagnozowanymi problemami, jeśli wcześniej nie podano konkretnych problemów rozwoju kultury,
- 4) cele są nieadekwatne do zakresu projektu i potrzeb odbiorców lub nie spowodują trwałego rozwiązania problemów :
 - *celem projektu jest kompleksowe rozwiązanie problemów rozwoju kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego występujących na obszarze działania gminnego centrum kultury, podczas gdy projekt przewiduje tylko inwestycję w bazę lokalową tego centrum.*

Ponadto, w treści podrozdziału należy potwierdzić, czy działalność, która będzie prowadzona w obiekcie objętym projektem będzie działalnością kulturalną w rozumieniu ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.). Wymóg nie dotyczy zabytków.

2.2. Przedmiot i produkty projektu

W punkcie niniejszym należy krótko opisać, co będzie przedmiotem projektu (efekty rzeczowe), przy wykorzystaniu danych liczbowych i podstawowych parametrów technicznych inwestycji.

Należy pamiętać o logicznym powiązaniu zakresu rzeczowego projektu z wcześniej opisanymi potrzebami i celami projektu. Uzasadnienie powinno obejmować:

- funkcje obiektów, usług oraz wyposażenia zaproponowanych w projekcie,
- wykazanie zbieżności i logiczne powiązanie wypracowanych w ramach projektu rozwiązań z jego celami.

Dokładniejsze informacje dotyczące zakresu rzeczowego inwestycji należy przedstawić w rozdziale 3 studium.

Planowane przedsięwzięcie należy również opisać za pomocą wskaźników produktu ustalonych dla danego naboru wniosków o dofinansowanie. Wskaźniki produktu odnoszą się do bezpośrednich, materialnych efektów realizacji przedsięwzięcia, które można zmierzyć konkretnymi wielkościami fizycznymi. Wskaźniki powiązane są bezpośrednio z wydatkami ponoszonymi w projekcie. Przy doborze wskaźników należy kierować się koniecznością szczegółowego zobrazowania zakresu projektu.

Każdy projekt powinien mieć przynajmniej jeden wskaźnik produktu.

Nie ma ograniczenia co do ilości wybieranych wskaźników. Jednakże należy mieć na uwadze, że każdy z nich musi być przez beneficjenta monitorowany i potwierdzony stosowną zadeklarowaną w studium wykonalności dokumentacją. Osiągnięcie wskaźników powinno zostać wykazane we wniosku o płatność końcową.

W przypadku projektów partnerskich należy dodatkowo wskazać, który partner odpowiada za osiągnięcie danego wskaźnika (lub jakiej wartości częściowej).

Wskaźniki produktu są niezbędne do monitorowania postępu realizacji projektów i Programu.

Zaleca się przy tym zastosowanie tabeli, np. jak niżej:

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa
Wskaźniki kluczowe		
(nazwa) (czego dotyczy?, jakiego obiektu, wyposażenia?)	(jednostka)	(wartość)
Wskaźniki specyficzne dla programu		
Wskaźniki specyficzne dla projektu		

Informacje muszą być zgodne z wnioskiem o dofinansowanie.

Wartości uzyskanych produktów wynikać będą najczęściej z protokołów odbioru robót, dostaw i usług, inwentaryzacji geodezyjnej powykonawczej i innych dokumentów związanych z rozliczeniami inwestora z wykonawcą.

Wskaźniki produktu występują z dniem odbioru i przekazania inwestycji do użytkowania.

Poza określeniem wskaźników konieczne jest przedstawienie krótkiej informacji, czego dany wskaźnik dotyczy – zgodnie z zakresem danego projektu. Należy konkretnie uzasadnić planowane do uzyskania wartości wskaźników, a także zwrócić uwagę na rzetelne i wyważone planowanie ich wartości.

Brak osiągnięcia zaplanowanych wskaźników może wiązać się z koniecznością zwrotu części lub całości dofinansowania.

2.3. Rezultaty projektu

Rezultaty opisują wpływ zrealizowanego przedsięwzięcia na grupy docelowe (odbiorców, uczestników i twórców kultury) i otoczenie społeczno-ekonomiczne, uzyskany bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatów są niezbędne do monitorowania efektów realizacji projektów i Programu.

Wymagane jest podanie wskaźników ustalonych dla danego naboru wniosków o dofinansowanie. Wartości należy podać zgodnie z ustaloną dla danego wskaźnika jednostką miary. Zaleca się przy tym zastosowanie tabeli, np.:

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość bazowa (rok)	Wartość docelowa (rok)	Wartość wskaźnika w pierwszym roku po zakończeniu realizacji projektu
Wskaźniki kluczowe				
(nazwa)	(jednostka)	(wartość)	(wartość)	(wartość)
Wskaźniki specyficzne dla programu				
(nazwa)	(jednostka)	(wartość)	(wartość)	(wartość)
Wskaźniki specyficzne dla projektu				
(nazwa)	(jednostka)	(wartość)	(wartość)	(wartość)

W pozycji „rok bazowy” należy podać wartość bazową wskaźnika, czyli stan wyjściowy sprzed rozpoczęcia realizacji projektu. Wartość bazowa wskaźnika rezultatu powinna wynosić 0 (za wyjątkiem sytuacji, w których realizacja projektu skutkować będzie zmianą w postaci wzrostu, np. wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w obiektach).

Wartość wskaźnika w roku bazowym podajemy dla roku kalendarzowego.

Termin osiągnięcia zaplanowanej wartości wskaźników jest uzależniony od harmonogramu realizacji inwestycji. Wartości docelowe należy podać:

- w terminie zakończenia rzeczowej realizacji projektu, jeśli wskaźnik można wykazać w tym okresie (rok docelowy n) lub
- w okresie 12 miesięcy od zakończenia okresu realizacji projektu określonego we wniosku o dofinansowanie (rok docelowy n+1).

Uwaga!

Wartość docelową wskaźnika należy podać tylko w jednym roku, tym w którym nastąpi faktyczne osiągnięcie wskaźnika (w pozostałych kolumnach należy wpisać 0).

Poza określeniem wskaźników konieczne jest przedstawienie krótkiego opisu, w którym należy określić, czego dany wskaźnik dotyczy - w odniesieniu do specyfiki danego projektu oraz przedstawić konkretne uzasadnienie dla planowanych do uzyskania wartości wskaźników.

W przypadku projektów partnerskich należy dodatkowo wskazać, który partner odpowiada za osiągnięcie danego wskaźnika (lub jakiej wartości częściowej).

Ze szczególną uwagą i rzetelnością należy określić i uzasadnić wskaźniki rezultatu, które mają wpływ na dokonanie oceny wniosku o dofinansowanie. Dodatkowe wymagania i wyjaśnienia mogą być w tym zakresie podane w dokumentacji konkursowej danego naboru wniosków. Podobnie jak w przypadku wskaźników produktu, należy liczyć się z koniecznością uzyskania zaplanowanych wartości. Należy zapewnić spójność podawanych danych z informacjami przedstawionymi we wniosku o dofinansowanie oraz załączniku specyfikacja w zakresie kryteriów oceny merytorycznych.

Należy również określić źródło danych do monitorowania poziomu osiągnięcia wskaźników. Mogą to być różnego rodzaju sprawozdania, raporty na podstawie list obecności, rejestratory wejść, ewidencja sprzedaży biletów itd. Należy zadbać, aby dokumenty te w swojej treści jednoznacznie potwierdzały fakt osiągnięcia wskaźników.

2.4. Opis i ocena wariantów alternatywnych

1) Na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania, że wybrany przez niego wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze spośród wszelkich możliwych alternatywnych rozwiązań.

2) W tym celu wnioskodawca powinien przeprowadzić analizę wykonalności, analizę popytu oraz analizę opcji (rozwiązań alternatywnych).

3) Celem analizy wykonalności jest zidentyfikowanie możliwych do zastosowania rozwiązań inwestycyjnych, które można uznać za wykonalne m.in. pod względem technicznym, ekonomicznym, środowiskowym i instytucjonalnym.

(...)

Po przeprowadzeniu analizy wykonalności, analizy popytu oraz analizy opcji wnioskodawca powinien dokonać wyboru rozwiązania do zastosowania i sformułować jego uzasadnienie

- Wytyczne MIR

Wnioskodawca powinien opisać:

- jakie rozważał sposoby rozwiązania problemów opisanych w rozdziale 1,
- jakie są ich uwarunkowania, zalety i wady,
- dlaczego wybrano wariant objęty wnioskiem o dofinansowanie.

Należy odnieść się do alternatywnych możliwych rozwiązań zakresu projektu (czyli alternatywnego projektu). Należy rozpatrywać wariantowe rozwiązania w zakresie:

- lokalizacji,
- zakresu i metody rozwiązania problemu (np. zastosowanie innego rodzaju działań ochronnych),
- skali projektu.

Przykładowe warianty	
Lokalizacja	<ul style="list-style-type: none"> - inna lokalizacja infrastruktury, - stosowanie form „rozproszonych” lub koncentracja w jednym obiekcie, - inny sposób zapewnienia dostępu osób korzystających z oferty kultury (np. dowóz uczestników, organizacja imprez plenerowych itd.),
Zakres projektu	<ul style="list-style-type: none"> - wynajem zamiast budowy obiektu lub zakupu wyposażenia, - działania kompleksowe lub ograniczone, - uwzględnienie różnorodnych form działań, - koncentracja na danej formie działalności kulturalnej lub jej różnicowanie,

Skala projektu	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie zakresu projektu do potrzeb (rodzaju oferty kultury, różnorodności problemów rozwoju kultury, zagrożeń dla obiektów dziedzictwa, liczby i rodzajów użytkowników), – przeciwdziałanie różnorodnym zagrożeniom dla zabytków (technicznym, związanym ze zmianami klimatu i zanieczyszczeniami, roszczeniami spadkobierców itd.).
-----------------------	---

Należy przy tym podkreślić, że zgodnie ze Szczegółowym Opisem Priorytetów RPO, istnieje ograniczenie budowy od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej. Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, przy czym należy przedstawić konkretne argumenty, że zapewnienie niezbędnej infrastruktury nie jest możliwe w inny sposób.

Podczas oceny wariantów alternatywnych należy przede wszystkim określić:

- konieczne do poniesienia nakłady i koszty przyszłej eksploatacji,
- w jakim stopniu rozwiązanie alternatywne pomoże rozwiązać problemy opisane w rozdziale 1 studium,
- jakie są uwarunkowania i czy jest ono możliwe do realizacji.

Niewystarczająca będzie analiza:

- która dotyczy tylko porównania wariantu bezinwestycyjnego z wariantem wybranym do realizacji,
- finansowania takiej samej inwestycji za pomocą kredytu,
- różnych lokalizacji, które nie są związane z istotnymi różnicami uwarunkowań prawnych, technicznych, dostępności, kosztów i efektów przedsięwzięcia.

a) **Podstawową metodą służącą porównaniu wariantów alternatywnych jest analiza dynamicznego kosztu jednostkowego (DGC). Jest ona wymagana dla projektów o wartości kosztów kwalifikowanych od 4 mln zł.**

Dynamiczny koszt jednostkowy DGC (*Dynamic Generation Cost*) opisuje, jakie mogą być koszty przedsięwzięcia przypadające na użytkownika infrastruktury. Obliczany jest z uwzględnieniem dyskontowania przepływów pieniężnych za pomocą wzoru:

$$DGC = p_{EE} = \frac{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{KI_t + WE_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{EE_t}{(1+i)^t}}$$

p_{EE} cena za jednostkę miary rezultatu;
 KI_t nakłady inwestycyjne poniesione w danym roku;
 WE_t wynik finansowy etapu eksploatacji – koszty operacyjne skorygowane o ewentualne przychody;
 i stopa dyskontowa;
 t rok, przyjmuje wartości od 0 do n ;
 EE_t miara rezultatu,

Okres analizy kosztów przedsięwzięcia powinien odpowiadać okresowi referencyjnemu analizy finansowej projektu.

Jako miarę rezultatu należy przyjąć:

Typ projektu	Miara rezultatu	Jednostka
infrastruktura kultury	Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	(osób / rok)

b) W przypadku projektów o wartości kosztów kwalifikowanych poniżej 4 mln zł, należy dokonać analizy wariantów. Uzupełnieniem analizy DGC powinno być porównanie poszczególnych wariantów w oparciu o kryteria jakościowe.

Przykładowe kryteria analizy:

- wymagane do poniesienia nakłady i koszty utrzymania,
- uwarunkowania (prawne, organizacyjne, środowiskowe, lokalizacyjne itd.) i realność realizacji,
- wprowadzanie nowych usług i funkcji infrastruktury kultury,
- poprawa dostępności, jakości i ilości świadczonych usług kulturalnych,
- możliwość realizacji nowoczesnych form prezentowania kultury,
- trwałość prac zabezpieczających, które dotyczą zabytków,
- zwiększenie wiedzy historycznej,
- wpływ na wzrost zatrudnienia,
- eliminacja problemów z dostępem do oferty kulturalnej i obiektów dziedzictwa, ograniczanie wykluczenia społecznego i aktywizacja,
- dostępność dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa bezpieczeństwa użytkowników i samych obiektów,
- efektywność energetyczna obiektów kultury,
- wpływ na rozwój gospodarczy (np. promocję regionu, wprowadzanie nowych atrakcji, zrównoważony rozwój województwa, rozwój przedsiębiorczości i usług w obrębie obiektu).

Analiza tego typu powinna uwzględniać krótkie uzasadnienie oraz punktową ocenę spełnienia kryterium dla poszczególnych zaproponowanych wariantów. Poszczególnym kryteriom można przy tym przypisać określoną wagę, tj. współczynnik ważności danego kryterium w porównaniu do pozostałych. Preferowane powinno być rozwiązanie, które uzyska najwyższą łączną ocenę.

Przykład:

	<i>Kryterium 1</i>	<i>Kryterium 2</i>	<i>Kryterium 3</i>	<i>Suma punktów</i>
<i>Wariant 1</i>
<i>Wariant 2</i>
<i>Wariant 3</i>

2.5. Powiązania z innymi inwestycjami

Należy zamieścić krótką, konkretną informację o powiązaniach projektu z innymi działaniami podejmowanymi przez różne podmioty, czyli:

- zbliżonych pod względem lokalizacji,
- dotyczących tej samej grupy odbiorców (interesariuszy),
- dotyczących tego samego lub zbliżonego problemu lokalnej społeczności.

Informacje mogą być podane w formie tabeli. Można zamieścić mapkę lub schemat ideowy powiązań.

W przypadku projektów z zakresu kultury, należy zwrócić uwagę na:

- powiązania inwestycji z celami Europejskiego Funduszu Społecznego oraz wykorzystania infrastruktury do realizacji projektów i działań realizowanych w ramach tego funduszu,
- potrzebę podejmowania i rozwijania współpracy z organizacjami pozarządowymi, placówkami kultury i samorządami z regionu, w celu zapewnienia kompleksowej oferty działań pomocowych.

W treści podrozdziału należy konkretnie przedstawić projekty zrealizowane lub planowane do wykonania w latach 2014-2020 (z różnych źródeł) z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego lub z zakresu turystyki, mające związek ze składanym projektem. Zastosować można tabelę:

Tytułu projektu (zakres)	Wartość całkowita	Źródła i wartość dofinansowania	Okres realizacji	Uzasadnienie związku z projektem
...

3. Zakres rzeczowy projektu

Projekt powinien stanowić samodzielną (pod kątem operacyjności) jednostkę analizy. Oznacza to, że powinien on obejmować wszystkie zadania inwestycyjne, które sprawiają, że efektem realizacji projektu jest stworzenie w pełni funkcjonalnej i operacyjnej infrastruktury, bez konieczności realizacji dodatkowych zadań inwestycyjnych nie uwzględnionych w tym projekcie. Jeśli okazałoby się, że przedmiotowy projekt nie spełnia powyższego warunku (np. jest tylko jedną z faz większego przedsięwzięcia i nie jest operacyjny jako samodzielna jednostka) wówczas należy rozszerzyć przedmiot analizy o dodatkowe zadania inwestycyjne, które będą rozpatrywane całościowo, jako jeden projekt (...). Z drugiej strony, należy pamiętać, aby w sztuczny sposób nie rozszerzać zakresu projektu poprzez uwzględnianie zadań inwestycyjnych, które nie mają wpływu na zapewnienie operacyjności tego projektu, a ponadto mogą stanowić samodzielną jednostkę analizy, zaś ich cele nie są bezpośrednio powiązane z celami projektu.

- Wytyczne MIR.

Projekt składa się z całej serii robót, działań lub usług, których celem jest wykonanie konkretnego zadania. Zadania powinny w istotny sposób wpływać na funkcje obiektu lub działalność wnioskodawcy / beneficjentów. Projekt powinien:

- a) posiadać sprecyzowany cel, na którego osiągnięciu się koncentruje
- b) mieć spójny i skoordynowany charakter, posiadać określoną funkcję techniczną i czas realizacji
- c) powinien obejmować wszystkie działania i wydatki, które umożliwiają jego samodzielne funkcjonowanie po ukończeniu.

W kolejnych punktach tego rozdziału studium należy opisać:

- w jakim celu zgłaszany jest projekt
- co w jego wyniku powstanie
- oraz jakie będą jego efekty.

Opis ten będzie strategią wdrażania projektu. Określa ona uzasadnione cele, rezultaty projektu oraz niezbędne do ich osiągnięcia produkty. Rozdział może być uzupełniony przedstawieniem matrycy logicznej oraz analizy SWOT projektu.

3.1. Lokalizacja

Należy podać lokalizację terenu lub obiektu (budynku, budowli), którego dotyczy projekt (adres, nr działki, miejscowość) wraz z opisem funkcji obiektu.

Należy przedstawić informację, czy oraz na jakiej podstawie wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomościami, na których realizowane będą roboty budowlane lub inne działania niezbędne dla realizacji projektu.

Należy również opisać przypadki, gdy realizacja inwestycji wymaga przeprowadzenia wykupów nieruchomości. Konieczne jest wówczas określenie podstawy przyjętej wyceny (operatu sporządzonego przez rzeczoznawcę).

W odniesieniu do obiektów kubaturowych infrastruktury, należy jednoznacznie określić tytuły prawne do nieruchomości wraz z dokumentami (np. sygnatury wpisów do ksiąg wieczystych,

a w przypadku ich braku: repertorium aktów notarialnych, sygnatury decyzji administracyjnych itd.).

Można w tym celu wykorzystać tabelę:

<i>Lp.</i>	<i>Nr działki</i>	<i>Obręb ewidencyjny</i>	<i>Adres</i>	<i>Nazwa obiektu</i>	<i>Tytuł prawny</i>
1.

Dopuszcza się możliwość posiadania prawa do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane (lub cele projektu w przypadku dostaw) na podstawie:

- własności
- współwłasności (za zgodą wszystkich współwłaścicieli)
- użytkowania wieczystego
- trwałego zarządu
- ograniczonego prawa rzeczowego
- innego stosunku zobowiązaniowego, który przewiduje uprawnienie do wykonywania robót i obiektów budowlanych lub dysponowania nimi na cele projektu, w przypadku dostaw.

W sytuacji braku prawa własności wnioskodawca powinien opisać, w jaki sposób zagwarantował możliwość wykonania i trwałości projektu (przez okres realizacji projektu i minimum 5 lat po jego zakończeniu).

Należy również krótko scharakteryzować:

- warunki gruntowo-wodne
- dostępność uzbrojenia technicznego
- obecny sposób zagospodarowania danego terenu / obecne funkcje i stan obiektu
- powiązanie z innymi obiektami infrastrukturalnymi
- możliwość prowadzenia i zabezpieczenia budowy, występowanie stref ochronnych itp.

Opis powinien być uzupełniony mapką poglądową przedstawiającą inwestycję na tle obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego terenu (lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - w przypadku braku planu), powiązania planowanej inwestycji z zabudową mieszkaniową, obszar oddziaływania projektu, komunikację z obiektem i powiązania z innymi obiektami uzupełniającymi.

Jeżeli projekt dotyczy obiektu kubaturowego, należy przedstawić szkic lub plan usytuowania budynku na posesji, np. mapę do celów projektowych, rzuty poszczególnych kondygnacji (jeżeli są już dostępne) lub szkic funkcjonalności obiektu. W przypadku projektów dotyczących wyposażenia, należy pokazać pomieszczenie, w którym będzie ono umieszczone oraz sposób komunikacji wewnętrznej i na zewnątrz pomieszczenia.

Dopuszczalne jest odwołanie do map, które stanowią załącznik do wniosku o dofinansowanie (zał. 10).

3.2. Opis techniczny projektu

Informacje niezbędne w niniejszym punkcie pochodzić będą w pierwszej kolejności z posiadanej przez Wnioskodawcę dokumentacji technicznej. Należy jednak wybrać informacje najistotniejsze.

Opis powinien uwzględniać czytelny podział na poszczególne budynki, instalacje i obiekty budowlane. Jeżeli przedsięwzięcie składa się z kilku etapów lub stanowi etap większego przedsięwzięcia, należy scharakteryzować każdy z nich.

W przypadku projektów dotyczących przebudowy, rozbudowy istniejącego obiektu budowlanego (instalacji), należy najpierw w zwięzły sposób opisać obecny stan obiektu, którego mają dotyczyć prace.

Jeżeli nie wszystkie wydatki na roboty budowlane w projekcie mogą być kwalifikowane do dofinansowania – należy jednoznacznie wskazać:

- jakie roboty nie są kwalifikowane (zakres, powierzchnia, funkcje),
- przyczynę braku kwalifikowalności,
- metodę wyłączenia (zakres, % powierzchni, stopień wykorzystania itd.), przy czym musi być ona zgodna z uregulowaniami Wytocznych IZ RPO w zakresie kwalifikowania wydatków dla danego typu projektów.

Dodatkowo, w treści podrozdziału należy przedstawić w ujęciu kosztowo-rodzajowym wydatki na prace w otoczeniu obiektu/obiektów celem wykazania, iż wartość tych prac nie stanowi więcej niż 20% wydatków kwalifikowanych projektu.

Ponadto, w niniejszym punkcie należy określić czy dany projekt obejmuje dostawy i/lub usługi przewidziane do realizacji w ramach projektu. Szczegółowe informacje w tym zakresie należy zamieścić w specyfikacji dostaw/usług (załącznik nr 9 do wniosku).

3.3. Specyfikacja działań podejmowanych w ramach promocji projektu

W punkcie należy zamieścić:

- opis promocji projektu realizowanego ze środków publicznych, w tym współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- kalkulację kosztów działań promocyjnych
- informację, czy stanowią one wydatek kwalifikowany w projekcie.

Obowiązki związane z promocją projektu określa załącznik nr 7 do umowy o dofinansowanie (Instrukcje i wskazówki dotyczące informacji i komunikacji).

Zgodnie z obowiązującymi dokumentami IZ RPO wydatki kwalifikowane w zakresie promocji dotyczyć mogą tylko wykonania:

- tablic informacyjnych i pamiątkowych (jeśli dofinansowanie przekracza 500 tys. euro),
- trwałych plakatów.

Przez trwałe plakat rozumiemy jego wykonanie z tworzywa, które umożliwia zachowanie jego funkcji przez min. cały okres realizacji projektu.

Wydatki związane z innymi działaniami promocyjnymi wnioskodawca pokrywa ze środków własnych.

4. Uwarunkowania prawne i organizacyjne

Realizacja projektu wymaga spełniania szeregu wymagań oraz uzyskania uzgodnień lub pozwoleń właściwych organów administracyjnych. W rozdziale niniejszym należy opisać uwarunkowania prawne oraz zasady organizacji prac dotyczących przygotowania, realizacji oraz późniejszego użytkowania infrastruktury objętej projektem.

4.1. Uwarunkowania wynikające z procedur zagospodarowania przestrzennego i prawa budowlanego

Należy przedstawić informację na temat wszystkich wymaganych do realizacji projektu (odpowiednio według jego zakresu):

- decyzji w sprawie lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- zgodności lokalizacji projektu z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- decyzji pozwolenia na budowę,
- zgłoszeń robót budowlanych.

Jeżeli inwestycja dotyczy zabytku – należy podać informacje na temat uzyskanych decyzji (uzgodnień) wymaganych na podstawie przepisów rozdziału 3 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 poz. 1446).

Należy przedstawić informację o stopniu zaawansowania prac związanych z wydaniem prawomocnego pozwolenia na budowę (zgłoszenia robót) oraz opracowaniem wymaganej dokumentacji budowlanej. Jeśli zakres projektu objęty jest kilkoma pozwoleniami lub przewidziane prace stanowią fragment szerszego zakresu objętego pozwoleniem, należy opisać i wyjaśnić zaistniałą sytuację. Punkt dotyczy także pozwoleń wydawanych na podstawie przepisów szczególnych (np. ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg, w zakresie budowy przeciwpowodziowych itd.).

Punkt nie dotyczy projektów dotyczących wyłącznie zakupu wyposażenia i innych projektów niewymagających pozwoleń i realizacji robót budowlanych.

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład:

Inwestycja posiada:		
1.	Decyzję o ustaleniu warunków zabudowy z 4.08.2015 r.	Decyzja dotyczy rozbudowy budynku sali koncertowej przy ... w miejscowości A.
2.	Zgłoszenie robót z 20.09.2015 r.	Zgłoszenie dotyczy budowy obiektów małej architektury na placu przy sali koncertowej.
Inwestycja wymaga uzyskania:		
3.	Pozwolenia na budowę (przewidywany termin uzyskania – październik 2015 r.)	Pozwolenie dotyczy rozbudowy budynku sali koncertowej w miejscowości A.

4.2. Zgodność z prawem zamówień publicznych

W niniejszym punkcie należy scharakteryzować rodzaj i przedmiot każdej z zaplanowanych procedur udzielania zamówień zarówno na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Pzp) (Dz.U. 2013 poz. 907 z późn. zm.) jak i *Wytycznych Instytucji*

Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w sprawie udzielania zamówień współfinansowanych ze środków EFRR, w stosunku do których nie stosuje się ustawy Prawo zamówień publicznych, w tym:

- robót budowlanych,
- dostaw wyposażenia,
- usług,
- dokumentacji technicznej i budowlanej,
- nadzoru inwestorskiego,
- promocji,
- opracowania studium wykonalności.

Informacje powinny być zgodne z wnioskiem o dofinansowanie. Można je przedstawić w formie tabeli.

Należy mieć przy tym na uwadze:

- *art. 32 ust. 2 ustawy prawo zamówień publicznych, który zabrania dzielenia zamówienia na części lub zaniżania wartości zamówienia w celu uniknięcia procedur przetargowych*
- *art. 29, który nakazuje opisać przedmiot zamówienia w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń*
- *fakt, że większość korekt finansowych w okresie 2007-2013 nałożonych w ramach RPO dotyczyła procedur zamówień publicznych.*

W przypadku wskazania trybów nieprzetargowych, należy podać dodatkowe, istotne informacje, np. uzasadnić, dlaczego wybrano dany tryb postępowania lub umieścić informację o niepodleganiu przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych wraz z podaniem uzasadnienia. W przypadku zamówień, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 tys. euro lub udzielanych przez podmioty w stosunku, do których nie stosuje się ustawy Prawo zamówień publicznych, wnioskodawca - przystępując do określania zakresu wydatków kwalifikowanych w projekcie przewidzianym do współfinansowania ze środków EFRR w ramach RPO WP - zobowiązany jest do dokonania uprzedniej analizy, czy zamówienie zostało udzielone zgodnie z *Wytycznymi Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w sprawie udzielania zamówień współfinansowanych ze środków EFRR, w stosunku do których nie stosuje się ustawy Prawo zamówień publicznych.*

Dopiero w przypadku potwierdzenia, że zamówienie zostało przygotowane i udzielone:

- w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów,
- w sposób umożliwiający terminową realizację zadań,
- w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań,
- w sposób zapewniający w szczególności zachowanie zasad równego traktowania wykonawców, przejrzystości, uczciwej konkurencji oraz dołożenia wszelkich starań w celu uniknięcia konfliktu interesów rozumianego jako brak bezstronności i obiektywności przy wyłanianiu przez wnioskodawcę wykonawcy przedmiotowego zamówienia,
- zgodnie ze szczegółowymi regulacjami zawartymi w ww. Wytycznych,

możliwe jest włączenie takiego zamówienia w zakres wydatków kwalifikowanych w projekcie.

Ww. zasady dotyczą również udzielenia zamówień publicznych w fazie realizacji projektu.

4.3. Pomoc publiczna

Należy przedstawić informację, czy i ewentualnie jaki zakres dofinansowania projektu objęty jest możliwością udzielenia pomocy publicznej.

Analizę projektu pod kątem możliwości wystąpienia pomocy publicznej należy przedstawić w formie poniższej tabeli:

Ip.	Pytania główne	Pytania pomocnicze	Informacje dotyczące pytań pomocniczych	Odpowiedź na pytanie główne (Tak / Nie)
1.	Czy dofinansowanie skutkuje przysporzeniem na rzecz określonego podmiotu?		W przypadku udzielenia dotacji w ramach RPO wystąpi przepływ zasobów pomiędzy Instytucją Zarządzającą RPO WP a indywidualnym wnioskodawcą, którego projekt zostanie wybrany do dofinansowania. O udzielenie dotacji nie może ubiegać się każdy podmiot zainteresowany wykonywaniem określonej działalności, a jedynie stosunkowo wąski krąg podmiotów spełniających warunki określone w SZOOP. Otrzymane dofinansowanie skutkuje więc przysporzeniem na rzecz określonego podmiotu.	
2.	Czy dofinansowanie jest korzystniejsze od pozyskania środków na rynku?		Nie można a priori uznać, że warunki ustalone w umowie między IZ RPO a wnioskodawcą są warunkami rynkowymi – być może podmiot komercyjny zaproponowałby inne warunki realizacji zadania, korzystniejsze dla zlecniodawcy.	
3.	Czy w efekcie dofinansowania występuje lub może wystąpić zakłócenie konkurencji?	Należy podać zakres działalności Wnioskodawcy (czy stanowi konkurencję dla innych podmiotów, w jakim zakresie?)		
		Proszę określić cele projektu? Czy są one wyłącznie celami publicznymi tj. czy są związane z realizacją zadań publicznych?		
		Czy przewiduje się wybór operatora, który będzie zarządzał infrastrukturą wytworzoną w wyniku realizacji projektu? Jeśli tak, to w jaki sposób (otwarty przetarg, inny		

		sposób)?		
		Należy określić rynek, w którym zakłócenie konkurencji mogłoby wystąpić? Czy przeprowadzona została analiza rynku? Jeśli tak, należy przedstawić wnioski z tej analizy. Jaka jest atrakcyjność przedmiotu dofinansowania/inwestycji na tle oferty innych jednostek w Regionie / Polsce / Europie?		
		Czy przedsięwzięcie jest komercyjnie opłacalne? Czy prywatny inwestor może być zainteresowany taką inwestycją?		
		Jakie będą zasady udostępniania infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu? Czy będą stosowane równe i niedyskryminujące zasady?		
4.	Czy dofinansowanie wpływa na wymianę gospodarczą między krajami członkowskimi UE?	Proszę określić zasięg terytorialny projektu: lokalny, regionalny, ponadregionalny, międzynarodowy. Kto jest odbiorcą ostatecznym projektu? Czy lokalizacja przedmiotu projektu sprzyja korzystaniu z niego przez osoby z innych państw członkowskich? Należy dokonać analizy (podać argumenty) czy projekt przyczyni się do pojawienia/ zwiększenia się liczby odbiorców z innych państw członkowskich? Jaka jest siła przyciągania infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu? Czy Wnioskodawca prowadzi działania reklamowe lub		

		marketingowe zmierzające do pozyskania klientów z innych państw członkowskich?		
--	--	--	--	--

Należy szczegółowo przeanalizować przesłanki pomocy publicznej, a jeśli będzie ona występowała – wskazać podstawę prawną.

Należy podać konkretne argumenty, że projekt spełnia warunki udzielenia pomocy publicznej, w tym zwłaszcza odnośnie do:

- 1) kategorii wnioskodawcy (małe, średnie, inne niż małe i średnie przedsiębiorstwo, w tym kwestia powiązań i zależności)
- 2) celu i zakresu przedsięwzięcia
- 3) zakresu wydatków kwalifikowanych
- 4) kwoty i poziomu dofinansowania (EDB)
- 5) kumulacji pomocy.

Podczas analiz można skorzystać z:

- informacji zamieszczonych na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - pod adresem https://uokik.gov.pl/pomoc_publiczna.php
- wyszukiwarki decyzji Komisji Europejskiej w zakresie pomocy publicznej - pod adresem http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3

W przypadku, gdy realizacja projektu spełnia przesłanki kwalifikujące do objęcia regułami pomocy publicznej, udzielenie dofinansowania możliwe jest w ramach niniejszego naboru wyłącznie w formie:

- **pomocy de minimis** – na podstawie Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18.12.2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. U. UE L 352 z 24.12.2013) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r., poz. 488).
- **pomocy publicznej** – na podstawie art. 53 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17.06.2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. U. UE L 187 z 26.06.2014) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

4.4. Inne uwarunkowania prawne

- 1) Należy przedstawić informację, czy realizacja inwestycji wymagała (lub jest uzależniona od) przeprowadzenia szczególnych postępowań związanych np. z:
 - uwarunkowaniami prawnymi (np. toczące się postępowanie o zwrot nieruchomości),
 - warunkami środowiskowymi, geologicznymi i geotechnicznymi, istnieniem stref ochronnych,

- warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać budynki danej kategorii i bezpieczeństwa pożarowego,
 - innymi warunkami (np.: związanymi z bezpieczeństwem budowli, przepisami bhp) lub wynikającymi np. ze stwierdzonych przez upoważnione organy administracyjne znacznych przekroczeń stężeń zanieczyszczeń itd.
- 2) Szczególnie istotne są wymogi związane z przepisami regulującymi zasady działalności kulturalnej i wymogi dla infrastruktury tego sektora, w zależności od przedmiotu projektu, w tym np.:
- ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2012 poz. 406) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
 - ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (tekst jedn. Dz. U. z 2015 poz. 573),
 - ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 642, ze zm.) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
 - i innych.
- 3) W przypadku **obiektów zabytkowych**, analiza powinna obejmować wymogi określone w:
- ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.), w szczególności w zakresie posiadania decyzji konserwatora zabytków zezwalającej na prowadzenie prac dot. obiektów zabytkowych lub zaleceń konserwatorskich, określających sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku (art. 27 ww. ustawy),
 - rozporządzeniu Ministra Kultury w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. z 2004 nr 202 poz. 2073),
 - rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r., nr 113 poz. 661),
 - Konwencji ONZ w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (1972 r.),
 - Konwencji Rady Europy o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy (1985 r.)
 - i innych.

Jeżeli realizacja projektu wymaga uzyskania dodatkowych pozwoleń / decyzji / innych dokumentów należy podać informację o terminie uzyskania (lub przypuszczalnym terminie uzyskania danego dokumentu).

4.5. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych

Podczas podejmowania decyzji o dofinansowaniu projektu istotne są informacje wskazujące na spójność przedsięwzięcia z dokumentami o charakterze strategicznym w wymiarze krajowym, regionalnym i lokalnym.

Ustalenia wynikające z analizy mogą mieć formę tabeli:

<i>Nazwa dokumentu (strategii, programu, planu)</i>	<i>Cele strategii, którym odpowiadają cele projektu, uzasadnienie</i>
...	...

Należy przy tym uwzględnić:

- Strategię Rozwoju Kraju do 2020,

- Strategię UE Morza Bałtyckiego,
- Strategię Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020,
- Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.

4.5.1. Zgodność z celami RIS i/lub Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.

Zgodnie z treścią SzOOP projekt musi przyczyniać się do realizacji celów wynikających z RIS i/lub celów zawartych w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.

W niniejszym rozdziale należy jednoznacznie wskazać z jakimi celami określonymi w ww. dokumentach zgodne są cele projektu. Należy umieścić również stosowne uzasadnienie.

4.6. Zgodność projektu z politykę równości szans

I. Zasada zapobiegania dyskryminacji

Należy opisać zgodność projektu z horyzontalnymi zasadami zasadą niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

W szczególności należy opisać, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacyjny charakter projektu oznacza konieczność stosowania zasady uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury (jeśli charakter projektu dotyczy tych kwestii).

Konieczność opisanie sposobów zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynika z Rozporządzenia 1303/2013.

Co do zasady, wszystkie produkty projektów realizowanych ze środków EFRR (produkty, towary, usługi, infrastruktura) są dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Infrastruktura wytworzona/udoskonalona w ramach projektów powinna być zgodna z koncepcją uniwersalnego projektowania, bez możliwości odstępstw od stosowania wymagań prawnych w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnością wynikających z obowiązujących przepisów budowlanych. Należy opisać zakres dostosowań uwzględnionych w projekcie lub potwierdzić w formie opisu, że obiekty objęte dofinansowaniem są w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Szczególnie istotne jest przeanalizowanie możliwości wystąpienia negatywnych skutków realizacji pomocy w postaci ograniczonego dostępu osób z niepełnosprawnościami do rezultatów wsparcia. Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy osobom o różnych potrzebach funkcjonalnych, to jednak trwałe efekty takich projektów, jak np. wybudowana droga czy rozwiązania z zakresu TIK, będą służyć wszystkim, również osobom z niepełnosprawnościami.

W przypadku wybrania neutralnego wpływu projektu na zasadę, należy przedstawić uzasadnienia tej decyzji.

Niespełnienie kryterium skutkuje odrzuceniem wniosku o dofinansowanie. Kryterium weryfikowane na podstawie treści złożonego wniosku o dofinansowanie.

Pomocne informacje w tym zakresie przedstawione są w Wytycznych MIR w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020, MliR/H 2014-2020/16(01)/05/2015.

II. Równość szans kobiet i mężczyzn

Należy opisać zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, w szczególności czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć.

W szczególności należy opisać, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną

W przypadku projektów, w których ww. zasada nie znajduje zastosowania, w treści niniejszego rozdziału powinna znaleźć się informacja o „neutralności” projektu wraz z uzasadnieniem, dlaczego produkt projektu nie będzie spełniał kryterium równości.

4.7. Charakterystyka wnioskodawcy

Należy dokonać krótkiego opisu organizacji zgłaszającej projekt, w tym formę prawną, organ założycielski i zadania statutowe.

Dalsze informacje powinny odnosić się do sposobu zorganizowania działań związanych z:

- przygotowaniem inwestycji,
- zgłoszeniem i obsługą wniosku o dofinansowanie,
- podpisaniem umowy,
- procedurami przetargowymi i zawieraniem umów z wykonawcami,
- nadzorem technicznym,
- rozliczeniami finansowymi,
- odbiorami częściowymi i końcowym,
- przekazaniem inwestycji do użytkowania i jej użytkowaniem,
- zapewnieniem trwałości projektu i osiągnięcia zaplanowanych celów.

Informacje można podać w formie tabeli lub schematu, np.:

Zadanie	Podmiot/ jednostka podmiotu, zakres działań
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none">– Wydział inwestycji i remontów Gminy ... – przygotowanie dokumentacji budowlanej uzyskanie pozwolenia na budowę i decyzji środowiskowej– Wydział finansowy Gminy ... – zabezpieczenie środków na realizację inwestycji– Wydział pozyskiwania funduszy Gminy ... – opracowanie wniosku i kompletu załączników, obsługa procesu oceny
...	– ...

Uwaga!

W przypadku projektów, których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, w tym punkcie studium należy przedstawić jednoznaczną informację, czy wnioskodawca nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Definicje i szczegółowe informacje dotyczące „trudnej sytuacji ekonomicznej” opisane zostały w:

- Wytycznych KE dotyczących pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji (Dz. Urz. UE z 31 lipca 2014 r., C 249, str. 1),

- Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE z 26 czerwca 2014 r., L 187),
- Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE z 24 grudnia 2013 r., L 352).

4.8. Partnerzy i opis zasad partnerstwa

Unia Europejska promuje przedsięwzięcia realizowane przy współpracy wielu podmiotów i zaangażowanie ich w przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę projektów.

Celem projektu partnerskiego powinno być osiągnięcie znaczącej wartości dodanej poprzez podział realizacji zadań pomiędzy niezależne podmioty, a także wypracowanie wspólnych rozwiązań problemów.

Partnerstwo powinno dotyczyć nie tylko uzyskania konkretnego produktu w projekcie, ale również osiągnięcia i utrzymywania rezultatów. Atutami współpracy przy realizacji projektu może być możliwość wymiany informacji, zwiększenie zaangażowania instytucji publicznych i społecznych, lepszego poznania celów i uwarunkowań projektu, objęcie działaniami szerszego terytorium lub grupy społecznej.

Należy dokonać krótkiego opisu partnera projektu, w tym formę prawną, organ założycielski i zadania statutowe.

W przypadku, gdy projekt realizowany jest z udziałem innych podmiotów, należy scharakteryzować zakres ich zaangażowania oraz kompetencje związane z jego realizacją.

W szczególności należy opisać:

- prawną podstawę współpracy (umowę, porozumienie administracyjne – czy zostały zawarte w drodze procedur określonych w ustawie z 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 i zgodnie z Regulaminem konkursu; krótko opisać procedurę wyboru partnera będącego podmiotem spoza sektora finansów publicznych)
- główne prawa i obowiązki partnera (-ów) związane z realizacją projektu, w tym:
 - zadania dotyczące określenia celów, zakresu i przygotowania inwestycji
 - procedur wyboru wykonawców
 - udziału finansowego i zasad rozliczeń pomiędzy partnerami, wykonawcą i IZ RPO
 - odbiorów
 - eksploatacji
 - monitorowania efektów
- kwestie własności i finansowania produktów projektu w okresie wymaganej trwałości projektu (5 lat od rozliczenia końcowego).

Współpraca z partnerami, w tym z podmiotami wymienionymi w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, może być istotnym atutem projektów.

4.9. Uwarunkowania wynikające z realizacji projektu w ROF

W niniejszym punkcie należy opisać :

- Zgodność projektu z kierunkami rozwoju wskazanymi w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*.
- Spójność projektu z celami i wskaźnikami RPO WP 2014-2020.
- Uzasadnienie charakteru projektu istotnego dla ROF.
- Zgodność projektu ze zdiagnozowanymi problemami wskazanymi na terenie ROF w Strategii ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

- Przedstawienie mapy z obszarem ROF, w tym mapy z wymiarem terytorialnym samego projektu (lokalizacja) lub ewentualnie oddziaływanie.

4.10. Opis podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację przedmiotu inwestycji po jej zakończeniu

Niniejszy rozdział powinien zawierać informacje służące do ustalenia i oceny, czy wnioskodawca jest w stanie zrealizować projekt oraz ma możliwości zarządzania nim w przyszłości.

- 1) Przede wszystkim należy określić, jaki podmiot będzie zarządzał infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu.
Jeżeli będzie to inny niż wnioskodawca podmiot - operator, należy:
 - wyjaśnić przyczyny i korzyści takiego rozwiązania,
 - opisać sposób wyboru podmiotu eksploatującego, jego formę prawną i strukturę własnościową, jak również zakres nadzoru wnioskodawcy,
 - określić formę prawną przekazania funkcji związanych z użytkowaniem danej infrastruktury,
 - zakres obowiązków podmiotu eksploatującego i ofertę kulturalną,
 - wskazać, czy przekazanie będzie bezpłatne czy za odpłatnością.
- 2) W studium należy uzasadnić, w jaki sposób wnioskodawca (lub operator) sprosta wymaganiom związanym z bieżącym utrzymaniem infrastruktury i utrzymaniem celów projektu. Najważniejsze kwestie to:



Zdolność do użytkowania projektu należy analizować w kontekście całego okresu referencyjnego, a nie tylko wymaganego okresu trwałości projektu (5 lat od końcowego rozliczenia – art. 71 Rozporządzenia nr 1303/2013).

Przyjęte założenia powinny być zgodne z analizą finansową projektu (np. kosztami wynagrodzeń, zaopatrzenia w materiały, serwisu i obsługi, źródłami finansowania działalności).

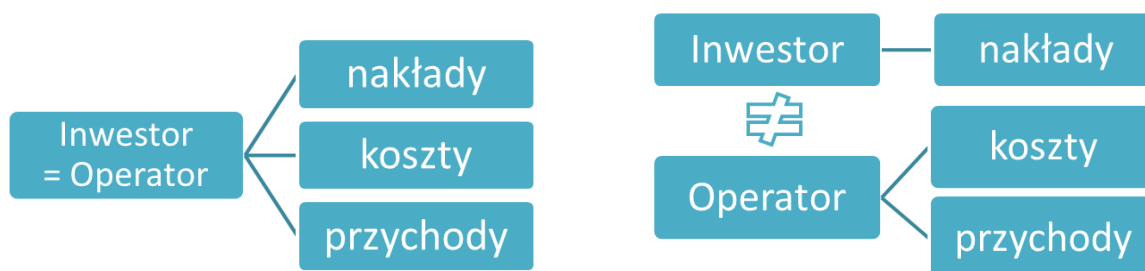
5. Analiza finansowa

Analizę należy przeprowadzić stosując wprost zapisy *Wytycznych MIR* z 2015 r.

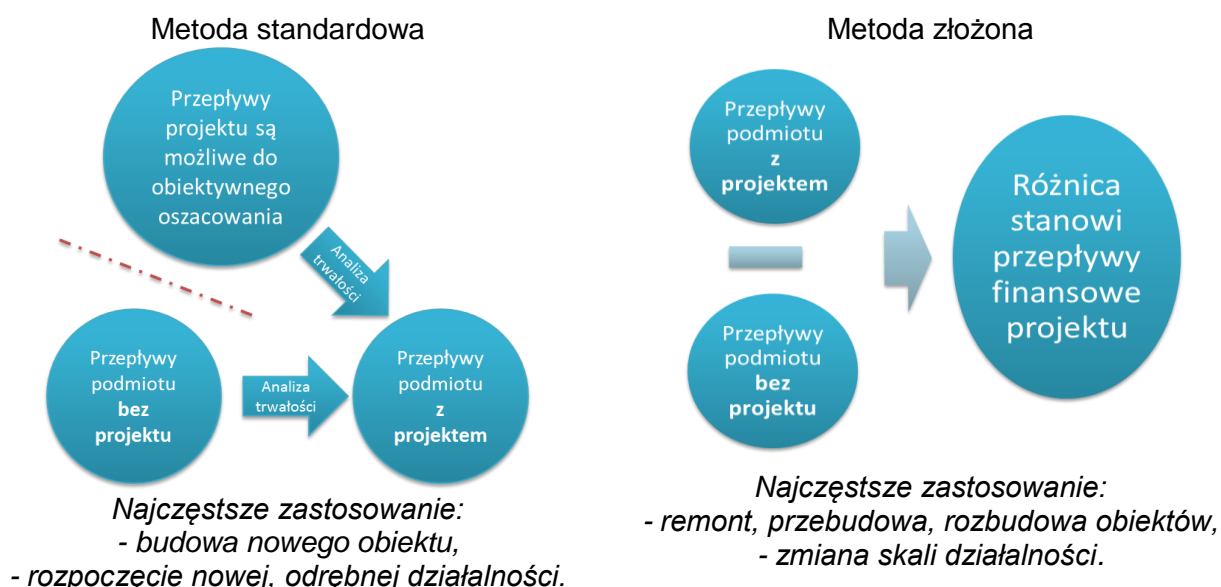
Instytucja Zarządzająca RPO, w celu ujednolicenia zasad i zachowania spójności przygotowywanych analiz, przyjmuje następujące założenia:

1) Metody analiz:

- analiza dokonywana jest zazwyczaj z punktu widzenia właściciela infrastruktury. W przypadku, gdy właściciel i operator infrastruktury są odrębnymi podmiotami, należy zastosować skonsolidowaną metodę analizy (patrz – podrozdział 7.5 *Wytycznych MIR*); istotne jest przy tym ustalenie zmian przepływów pieniężnych wywołanych realizacją projektu,



- analizę sporządza się przy użyciu metody standardowej lub złożonej. Wybór metody zależy od tego, czy możliwe jest oddzielenie strumienia przychodów projektu od ogólnego strumienia przychodów beneficjenta oraz czy możliwe jest oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych na realizację projektu od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych beneficjenta. Szczegółowe informacje w zakresie wyboru metody opracowania analizy finansowej przedstawiono w *Wytycznych MIR* (punkt 7.4),



2) Okres analizy:

- prognoza finansowa sporządzana musi być w okresach rocznych (1.01-31.12),
- okres referencyjny powinien być liczony dla 15 rocznych przedziałów, poczynając od roku rozpoczęcia realizacji projektu (np. roku rozpoczęcia robót budowlanych). Wyjątkiem od

tej zasady jest sytuacja, w której wniosek o dofinansowanie został sporządzony na etapie, gdy realizacja projektu została już rozpoczęta. Wówczas rokiem bazowym jest rok złożenia wniosku o dofinansowanie (n, n+1, n+2 ... n+14),

- przepływy związane z realizacją projektu (np. nakłady na przygotowanie projektu), poniesione przed rokiem złożenia wniosku o dofinansowanie powinny zostać uwzględnione w analizie w wartościach niezdyskontowanych.

3) Dyskontowanie:

- analiza finansowa oparta jest na metodologii zdyskontowanego przepływu środków pieniężnych, zgodnie z którą wszystkie przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane, aby odzwierciedlały ich wartość bieżącą,
- w analizach należy stosować ceny stałe tj. ceny z roku złożenia wniosku o dofinansowanie,
- dyskontowanie polega na przemnożeniu przepływów z danego roku analizy przez współczynnik dyskonta dla danego roku,
- stopa dyskontowa w analizie finansowej wynosi 4%,
- do obliczeń luki w finansowaniu należy przyjąć współczynniki dyskontowe z dokładnością do 4 miejsc po przecinku, dopuszcza się także użycie standardowych formuł arkuszy obliczeniowych (NPV, IRR).

Wzór na współczynnik dyskontowy:

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t}$$

a – finansowy współczynnik dyskontowy,

r – przyjęta finansowa stopa dyskontowa (dla RPO = 4%),

t – bieżący okres dyskontowy.



	Wniosek	Realizacja		Eksploatacja											
Rok n+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
wsp. dysk.	1,0000	0,9615	0,9246	0,8890	0,8548	0,8219	0,7903	0,7599	0,7307	0,7026	0,6756	0,6496	0,6246	0,6006	0,5775

4) Format tabel:

- jest co do zasady dowolny i zależny od analityka. Tabele powinny uwzględniać przyjęte założenia i metody obliczeniowe oraz umożliwiać:
 - identyfikację nakładów inwestycyjnych, źródeł finansowania, kosztów operacyjnych i ich oszczędności, przychodów i wartości rezydualnej, sald przepływów pieniężnych,
 - ustalenie wymaganych wskaźników dyskontowych, poziomu „luki w finansowaniu” i dofinansowania,
 - analizę trwałości,
 - analizę ekonomiczną,
 - analizę wrażliwości.

Zaleca się zastosowanie tabel zgodnych z układem rachunku przepływów pieniężnych oraz rachunku zysków i strat.

5) Podatek VAT:

- jeżeli podatek VAT może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe – przepływy pieniężne należy podać w cenach netto (bez VAT),

- jeżeli podatek VAT nie może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe oraz stanowi rzeczywisty wydatek podmiotu ponoszącego wydatki - przepływy pieniężne należy podać w cenach brutto (wraz z podatkiem VAT).
- 6) Wiarygodność danych i prognoz:
- podstawowe zmienne makroekonomiczne dla okresu analizy zawierają *Warianty rozwoju gospodarczego Polski* zamieszczone na stronie MIR¹,
 - analizy należy wykonywać kierując się zasadą ostrożnej wyceny,
 - podane informacje i dane liczbowe powinny odpowiadać dokumentacji technicznej, obowiązującym normom, cenom rynkowym (netto w przypadku kiedy podatek VAT nie jest kwalifikowany lub brutto w przypadku przeciwnym) i danym statystycznym,
 - analizy powinny być wiarygodne, tzn. przedstawiać rzetelne i realne szacunki oparte o należycie opisaną i uzasadnioną metodologię.
- 7) Zastrzeżenia IZ RPO:
- w ramach RPO rezerwy tworzone na pokrycie wydatków inwestycyjnych nie są kwalifikowane, bez względu na uzasadnienie,
 - w analizie finansowej można pominąć zmiany kapitału obrotowego,
 - w ramach RPO nie stosuje się rozwiązania przewidzianego w art. 61 ust. 6 Rozporządzenia nr 1303/2013; potencjalne dochody projektu są określone z góry w wyniku obliczenia zdyskontowanego dochodu projektu.

Jeżeli analizy finansowe nie spełniają ww. przesłanek, IZ RPO może zakwestionować poprawność studium wykonalności projektu.

5.1. Harmonogram realizacji

Należy przedstawić informacje na temat terminów rozpoczęcia, czasu trwania i terminów zakończenia kluczowych faz realizacji projektu, terminów odbiorów częściowych i końcowego oraz końcowego rozliczenia projektu.

Harmonogram powinien uwzględniać czas trwania poszczególnych etapów, zastosowaną technologię, ryzyko opóźnień (np. wynikających z protestów podczas procedur o udzielenie zamówień publicznych lub warunków atmosferycznych, okresów ochronnych, czasu trwania procedur pozyskiwania dofinansowania zewnętrznego, sezonu turystycznego, umów na realizację imprez kulturalnych, warunków ochrony zbiorów itd.).

Należy przestrzegać ostatecznych terminów kwalifikowalności kosztów oraz ostatecznych terminów rozliczenia projektów określonych odrębnie przez IZ RPO.

5.2. Nakłady inwestycyjne i wydatki kwalifikowane

W punkcie tym należy scharakteryzować nakłady inwestycyjne wymagane do realizacji projektu.

1) Należy określić wartość wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych na zasadach ogólnych

czyli zgodnie z wymogami Wytycznych kwalifikowania wydatków w ramach RPO WP z uwzględnieniem zapisów szczegółowych dla działania 4.6 Kultura – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, w tym:

- a) kwalifikowane do dofinansowania:
 - wydatki netto,

¹ <https://www.mir.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/wytyczne/wytyczne-na-lata-2014-2020/#>

- podatek VAT,
- b) wydatki niekwalifikowane:
 - niekwalifikowany podatek VAT (od wydatków kwalifikowanych netto),
 - niekwalifikowane wydatki netto,
 - podatek VAT (od niekwalifikowanych wydatków netto).

Zaleca się przedstawienie tabeli z wartościami wydatków na poszczególne zadania w poszczególnych latach realizacji projektu.

W przypadku projektów partnerskich należy wskazać nakłady inwestycyjne poszczególnych partnerów.

W przypadku stosowania różnych stawek podatku VAT od nakładów inwestycyjnych należy podać podstawę prawną stosowanego rozwiązania.

2) W przypadku, gdy projekt należy do kategorii generujących dochody na podstawie art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013 należy podać wartości:

- nakładów kwalifikowanych na zasadach ogólnych,
- oszacowanych dochodów,
- wydatków kwalifikowanych po korekcie o wartość generowanych dochodów,
- wydatków niekwalifikowanych (w tym: na zasadach ogólnych oraz ze względu na generowane dochody).

Należy również załączyć wydruk i wersję elektroniczną (plik excel) wypełnionego Arkusza do obliczania wydatków kwalifikowanych w projektach generujących dochody, który zawiera dane do wypełnienia tabeli D.3 we wniosku. (Załącznik nr 2 do Studium).

5.3. Źródła finansowania

W punkcie tym powinien znaleźć się opis wszystkich źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych projektu.

Należy jednoznacznie wskazać, o jaką kwotę i poziom % dofinansowania z EFRR w ramach RPO ubiega się wnioskodawca.

Zaleca się przedstawienie montażu finansowanego projektu w formie tabeli (z ewentualnym podziałem na wydatki kwalifikowane i niekwalifikowane).

Przykład:

Nazwa źródeł finansowania wydatków	Wydatki razem		Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
	zł	%	zł	zł	zł
Środki wspólnotowe (EFRR)					
Krajowe środki publiczne, w tym:					
budżet państwa (nazwa dysponenta)					
budżet jst (nazwa)					
inne środki publiczne (nazwa funduszu/podmiotu)					
Prywatne (nazwa funduszu/podmiotu)					

Suma źródeł finansowania musi być równa wartości nakładów inwestycyjnych.

Poziom i wartość wnioskowanego dofinansowania powinny być zgodne z zapisami SZOOP, ogłoszeniem o konkursie oraz przepisami dotyczącymi udzielania pomocy publicznej (jeśli dotyczy).

W przypadku finansowania wkładu własnego za pomocą kredytów, należy określić podstawowe zakładane parametry: wartość kredytu, waluta kredytu, oprocentowanie (stałe czy zmienne), okres kredytowania, okres karencji, prowizja, rodzaj spłat (miesięcznie, kwartalnie, rocznie). Jeżeli inwestycja będzie finansowana ze środków innych podmiotów, należy określić:

- podstawę prawną,
- przedmiot dofinansowania,
- warunki przyznania takiego dofinansowania.

Przykład:

Gmina realizuje projekt, który dotyczy rozbudowy, przebudowy i wyposażenia Galerii Sztuki. Na wyposażenie sali wystawowej uzyskała dofinansowanie ze środków Fundacji A.

W studium należy zamieścić informację:

- o umowie o udzieleniu dotacji,
- o przedmiocie dofinansowania (np. 20 tys. zł przyznane na zakup wyposażenia sali wystawowej),
- czy Fundacja nie zastrzegła braku możliwości łączenia tej dotacji ze środkami europejskimi,
- a także odpowiednio uwzględnić ww. środki w montażu finansowym projektu (w studium i we wniosku o dofinansowanie).

5.4. Koszty operacyjne

Koszty operacyjne - dla potrzeb ustalania wskaźników efektywności finansowej oraz wyliczania wartości dofinansowania przyjmuje się, że są to koszty eksploatacji i utrzymania (np. wynagrodzenia, surowce, elektryczność), koszty administracyjne i ogólne, koszty związane ze sprzedażą i dystrybucją. Przy określaniu kosztów operacyjnych na potrzeby analizy projektu nie należy uwzględniać pozycji, które nie powodują rzeczywistego wydatku pieniężnego, nawet jeżeli są one zazwyczaj wykazywane w bilansie lub rachunku zysków i strat. Do kosztów operacyjnych nie należy zatem zaliczać kosztów amortyzacji oraz rezerw na nieprzewidziane wydatki. Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty finansowania (np. odsetki od kredytów). Podatki bezpośrednie (m.in. podatek dochodowy) powinny być uwzględniane jako koszt wyłącznie w ramach analizy trwałości. Na potrzeby wyliczenia wskaźnika luki w finansowaniu razem z kosztami operacyjnymi należy ująć również nakłady odtworzeniowe związane z elementami infrastruktury, o okresie użytkowania krótszym niż okres odniesienia analizy.

- Wytyczne MIR

Koszty dotyczące projektu należy oszacować lub ustalić w wyniku porównania kosztów działalności bez realizacji projektu i po realizacji projektu, w odpowiednim okresie referencyjnym.

Do najczęściej spotykanych kategorii kosztów operacyjnych, które zaleca się przeanalizować, należą:

- zużycie materiałów,
- zużycie energii,
- koszty innych mediów (woda, ścieki, komunikacja telefoniczna, łącza internetowe),
- wynagrodzenia i świadczenia na rzecz pracowników,
- usługi obce, w tym honoraria artystów,
- usługi remontowe (odtworzeniowe),
- transport,
- kontrola jakości,
- zarządzanie,

- opłaty,
- ubezpieczenia majątkowe,
- pozostałe.

Zgodnie z obowiązującą zasadą kasową koszty należy podawać tylko wtedy, gdy następuje przepływ środków pieniężnych, czyli ponoszone są wydatki. W analizie **nie należy uwzględnić**:

- spadku wartości i amortyzacji – w ich miejsce należy przewidzieć koszty remontowe (odtworzeniowe) w planowanych latach poniesienia wydatków
- rezerw na przyszłe odnowienie majątku lub na zdarzenia warunkowe.

Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty kapitałowe (np. odsetki od kredytów).

Dla każdej kategorii kosztów wymagane jest szczegółowe uzasadnienie przyjętych założeń, które powinno być poparte np.:

- danymi historycznymi oraz doświadczeniem wnioskodawcy,
- informacjami wynikającymi z dokumentacji technicznej (np. zapotrzebowanie na energię, zużycie materiałów, przeglądy techniczne, trwałość),
- założeniami dotyczącymi planowanej działalności i organizacji pracy (liczba pracowników, wynagrodzenia),
- fizycznym i technologicznym zużyciem środków trwałych,
- wymogami konserwacji obiektów zabytkowych,
- specyfiką działalności kulturalnej,
- wymaganą częstotliwością napraw i remontów,
- wymogami prawa (np. ubezpieczenia społeczne, podatki od nieruchomości).

Jeżeli projekt związany jest z emisją zanieczyszczeń do środowiska, należy zapewnić realizację zasady „zanieczyszczający płaci”.

Oszczędności

Sytuacja, gdy wskutek realizacji projektu koszty ulegają zmniejszeniu, wymaga szczególnego uwzględnienia w analizie.

*Oszczędności kosztów działalności osiągnięte przez operację są traktowane **jako dochody**, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność.*

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

*W przypadku niektórych typów projektów, ich realizacja może spowodować oszczędność kosztów operacyjnych w stosunku do scenariusza bez projektu. Dla projektów, o których mowa w art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013, **oszczędność kosztów operacyjnych powinna zostać uwzględniona w analizie luki w finansowaniu**, chyba że nastąpi równoważne zmniejszenie środków dotychczas otrzymywanych od podmiotów publicznych, np. dotacji na działalność operacyjną. Oszczędność kosztów może zostać pominięta, jeżeli beneficjent przedstawi szczegółowy mechanizm ustalania wysokości otrzymywanej dotacji, zgodnie z którym korzyści wynikające z oszczędności kosztów operacyjnych będą równe obniżeniu kwoty dotacji dla danego podmiotu. Przy obliczaniu luki w finansowaniu można pominąć tylko oszczędności kosztów operacyjnych do wysokości kwoty obniżenia dotacji*

- Wytyczne MIR

Oszczędności mogą dotyczyć np.

- zmniejszenia wydatków na bieżącą obsługę lub konserwację zbiorów,
- uniknięcia wynajmu powierzchni lub usług zewnętrznych podmiotów, związanych z prowadzeniem działalności kulturalnej,
- zmniejszenia zużycia energii wskutek działań oszczędnościowych.

Ze względu na istotność zagadnienia, w analizie należy – najlepiej w odrębnym zestawieniu – zaprezentować wszystkie możliwe do uzyskania oszczędności (koszty ze znakiem ujemnym w poszczególnych kategoriach kosztów operacyjnych) oraz informację, czy i w jakim stopniu zostanie zmniejszona dotacja dla wnioskodawcy.

W wielu przypadkach takie rozliczenie oszczędności nie będzie możliwe.

Przykład:

- 1) *Fundacja A realizuje projekt, który dotyczy prac remontowych i rozbudowy prowadzonego przez siebie Muzeum i Warsztatów Sztuki (centrum kulturalnego). Fundacja finansuje ww. działalność ze środków własnych, pozyskanych od sponsorów oraz zbiorów publicznych. W ramach projektu występują:*
 - *koszty operacyjne (bez amortyzacji): 200 tys. zł*
 - *oszczędności kosztów energii i działalności: 300 tys. zł*
 - *przychody: 10 tys. zł.*

Saldo przepływów operacyjnych projektu (dochody): + 110 tys. zł.
- 2) *Wnioskodawca - stowarzyszenie, które prowadzi ośrodek promocji sztuki lokalnych twórców kultury – w wyniku realizacji projektu planuje uzyskać:*
 - *koszty operacyjne (bez amortyzacji): 100 tys. zł*
 - *oszczędności kosztów energii i transportu: 200 tys. zł*
 - *przychody: 30 tys. zł.*

Saldo przepływów operacyjnych projektu (dochody): + 130 tys. zł.

W związku z planowanym oszczędnościami ulegną zmniejszeniu środki, jakie stowarzyszenie otrzymuje ze źródeł zewnętrznych (np. gmina, powiat) o 120 tys. zł. W takim przypadku w analizie luki w finansowaniu zostaną uwzględnione oszczędności w kwocie 80 tys. zł.

Dochody netto w analizie luki: $-100 + (200 - 120) + 30 = 10$ tys. zł

5.5. Analiza popytu

Należy w tym miejscu przedstawić szacunek liczby użytkowników infrastruktury projektu oraz zakres oferowanych usług (nowych lub dotychczasowych, ale z wykorzystaniem nowej infrastruktury).

Analiza powinna być ściśle powiązana z częścią diagnostyczną studium, w zakresie:

- sytuacji demograficznej,
- obecnego poziomu oferowanych usług (w zakresie przedmiotu projektu: lokalizacji, wyposażenia, jakości, atrakcyjności wydarzeń, obiektów, miejsc, obszarów),
- charakterystyki odbiorców, do których adresowane są zadania opisane w projekcie, ich potrzeb i oczekiwań,
- konkurencji ze strony innych placówek,
- dostępności cenowej i poziomu cen na rynku.

Wnioskodawca powinien wykazać zapotrzebowanie rynku na produkty/usługi powstałe w wyniku realizacji projektu, tj. przedstawić szacowany, prognozowany wzrost liczby odwiedzających.

Należy podkreślić, iż analiza popytu jest jednym z kryteriów merytorycznych dopuszczających, a warunkiem jego spełnienia jest udowodnienie, że na efekty realizacji projektu istnieje zapotrzebowanie.

Ocenie podlegać będzie prognozowany wzrost popytu na usługi oferowane przez zrealizowany projekt: liczba osób korzystająca z oferty instytucji (beneficjenta projektu) po realizacji projektu –

(minus) liczba osób korzystająca z oferty instytucji (beneficjenta projektu) przed realizacją projektu.

Dokonując analizy popytu należy uwzględnić następujące elementy:

-określenie bieżącego popytu: Dla bieżącego popytu należy przedstawić bieżącą wielkość popytu na usługi oferowane przez Wnioskodawcę, grupy docelowe, do których skierowana jest oferta. Należy przedstawić metodykę wyliczenia bieżącego popytu, w tym wskazać dokładnie źródła danych.

- dla określenia przyszłego popytu należy określić przyszłe zainteresowanie produktami czy usługami oferowanymi przez zrealizowany projekt, ile osób będzie zainteresowanych usługami czy produktami powstałymi w wyniku realizacji danego projektu, jaka będzie liczba nowych odbiorców, jak wyglądać będą możliwości korzystania z usług z uwzględnieniem potencjału nabywczego odbiorców, jaki będzie stopień wzrostu popytu na oferowane usługi. Przy określaniu przyszłej liczby osób korzystających z usług / oferty w obiekcie objętym wsparciem z programu należy przyjąć okres 12 miesięcy po zakończeniu realizacji projektu.

Zaplanowany popyt będzie również odzwierciedlony we wskaźnikach rezultatu przedsięwzięcia, a wykazane wartości muszą być ze sobą spójne.

Należy dołożyć starań, aby założenia co do zakresu planowanych usług były oszacowane realnie i były możliwe do osiągnięcia przez wnioskodawcę / operatora.

Popyt należy oszacować w sposób szczególnie staranny, gdyż:

- będzie on monitorowany przez wskaźniki rezultatu (brak osiągnięcia zaplanowanych wskaźników może być związany z koniecznością zwrotu udzielonej dotacji),
- brak zainteresowania ofertą ze strony odbiorców może zagrozić opłacalności i trwałości przedsięwzięcia.

Informacje na temat spodziewanego popytu należy podać zgodnie z wymogami i metodologią przedstawioną w *Wytycznych MIR* z 2015 r.

W treści podrozdziału należy odnieść się do drugiego z kryteriów merytorycznych dopuszczających, tj. kwestii wpływu projektu na tworzenie miejsc pracy w ramach projektu lub w obszarze oddziaływania projektu.

Wnioskodawca powinien wykazać, iż w wyniku realizacji inwestycji utworzone zostaną nowe miejsca pracy bezpośrednio u Wnioskodawcy lub/i w otoczeniu wspieranej infrastruktury. Należy opisać wpływ projektu na pobudzenie aktywności handlowej, turystycznej, społecznej w obszarze oddziaływania projektu, czy w obiekcie/obiektach (lub jego otoczeniu) będących przedmiotem projektu i w wyniku jego realizacji będzie dostępna dodatkowa infrastruktura (np. kawiarnia, punkt gastronomiczny, plac zabaw dla dzieci, sklep z pamiątkami, księgarnia, czytelnia, sklep muzyczny itp.) .

Ocenie podlegać będzie czy realizacja projektu ma wpływ na rozwój regionalny oraz rozwój lokalnych centrów rozwoju i związane z tym tworzenie miejsc pracy. Lokalne centra rozwoju to miejscowości skupiające usługi i działalność gospodarczą w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nimi obszarów.

5.6. Przychody

Przychody to:

wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi (...) uzyskane w okresie odniesienia.

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

(...) należy uwzględnić zarówno wkład ze strony nowych użytkowników, jak i dodatkowe wkłady ze strony już istniejących użytkowników nowej lub rozszerzonej usługi lub infrastruktury.

- art. 16 Rozporządzenia nr 480/2013

Niniejszy punkt dotyczy projektów, dla których przewiduje się odpłatne świadczenie usług lub sprzedaż towarów związanych z realizacją i funkcjonowaniem projektu. W przypadku braku przychodów należy o tym jednoznacznie poinformować.

Wśród kategorii przychodów należy wyróżnić:

- przychody spełniające przesłanki art. 61 Rozporządzenia Rady (UE) nr 1303/2013; przychody te będą stanowiły element uwzględniany w obliczeniach dochodów generowanych przez projekt,
- przychody uzyskiwane w trakcie realizacji inwestycji (tzw. przychody incydentalne, np. ze sprzedaży drewna z niezbędnych do wycięcia dla realizacji projektu drzew, ze sprzedaży złomu, gruzu z rozbiórki, z reklam instalowanych na placu budowy); przychody te nie są uwzględniane w obliczeniach dochodów generowanych przez projekt. Ich wartość pomniejsza wprost kwotę wydatków kwalifikowanych.

W zakresie infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturalnego przychodami mogą być np.:

- bilety wstępu,
- opłaty za wynajem sal, powierzchni do prowadzenia działalności gastronomicznej, automaty do kawy itd.,
- opłaty za zajęcia, usługi, inne formy działalności kulturalnej,
- sprzedaż dzieł sztuki,
- opłaty za parkowanie,
- wynajem powierzchni reklamowej,
- przychody z tytułu sprzedaży pamiątek, produktów turystycznych itd.

Przychodami nie będą:

- wpływy związane z np. dotacjami JST, budżetu państwa przekazywane na świadczenie usług kulturalnych w ramach systemu finansów publicznych - nawet jeżeli ich wysokość jest kalkulowana w odniesieniu do konkretnej liczby świadczonych usług lub osób korzystających z danej infrastruktury (np. subwencja przypadająca na 1 użytkownika, dotacja gminy na realizację zadań w zakresie kultury),
- darowizny, które nie stanowią przychodu w rozumieniu niniejszej *Instrukcji*.

Wpływy tego typu należy uwzględnić w analizie finansowej trwałości projektu.

Podczas analizy potencjalnych przychodów projektu należy zwrócić szczególną uwagę na konsekwencje niepełnej identyfikacji lub nierzetelnej prognozy przychodów w tym ryzyko zwrotu części wypłaconej dotacji określony w rozdziale 11 *Wytycznych MIR z 2015 r.*

Przychody w czasie realizacji inwestycji

Kwalifikowalne wydatki danej operacji, które mają być dofinansowane z EFSI, są pomniejszane o dochód, który nie został wzięty pod uwagę w czasie zatwierdzania operacji, wygenerowany bezpośrednio wyłącznie podczas jej wdrażania, nie później niż w momencie złożenia przez beneficjenta wniosku o płatność końcową. W przypadku, gdy nie wszystkie koszty inwestycji są kwalifikowalne, dochód zostaje przyporządkowany pro rata do kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych części kosztów inwestycji.

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

Jeżeli podczas realizacji projektu wnioskodawca spodziewa się uzyskać przychody, należy opisać, czego one dotyczą oraz określić ich przewidywaną wartość. Mogą one dotyczyć np.:

- sprzedaży ziemi, gruzu,
- drewna z wycinki,
- złomu z rozbiórki,
- udostępnienia powierzchni reklamowej na ogrodzeniu placu budowy itd.

Od wydatków kwalifikowanych odejmowany powinien być tylko dochód, a więc przychody po odjęciu kosztów ich uzyskania.

Przykład

W związku z realizacją remontu i rozbudowy Centrum Kultury i Rozwoju Młodych Artystów, który mieści się w zabytkowym zespole pałacowym, konieczna jest wycinka drzew. Wartość pozyskanego drewna oszacowano na 1700 zł, natomiast koszty wynoszą: 1200 zł – koszty opłat administracyjnych za wycinkę, 200 zł – koszty robocizny.

W tym przypadku wydatki kwalifikowane projektu należy obniżyć o 300 zł, t.j. $1700 - (1200 + 200) = 300$ zł.

Przepisy Rozporządzenia 1303/2013 nie przewidują możliwości pominięcia przychodów o niewielkim znaczeniu dla wartości projektu. Wyjątkiem jest tylko ryczałtowe rozliczenie dochodów w projekcie, które znosi obowiązek rozliczania dochodów „incydentalnych”.

5.7. Wartość rezydualna

Wartość rezydualna odzwierciedla potencjalne korzyści finansowe, które mogą być osiągnięte w czasie wykraczającym poza okres analizy.

W przypadku gdy przewidziany czas użytkowania aktywów danej operacji przekracza okres odniesienia, ich wartość rezydualna jest określana przez obliczenie wartości zaktualizowanej netto przepływów pieniężnych w pozostałych latach trwania operacji (...).

Wartość rezydualna inwestycji jest włączona do obliczeń zdyskontowanego dochodu operacji jedynie wówczas, gdy przychody przewyższają koszty.

- art. 18 Rozporządzenia nr 480/2013

Wartość rezydualna występuje w ostatnim roku analizy.
Należy ją obliczyć z zastosowaniem wzoru:

$$W_r = CF_{n+14} \times i$$

gdzie:

CF_{n+14} – to przepływy pieniężne (dla ostatniego roku analizy: $n+14$),
 i – to określona przez wnioskodawcę liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny.

Uwaga:

- 1) Wartość rezydualna wystąpi tylko jeśli przepływy ostatniego roku analizy (CF_{n+14}) będą dodatnie.
- 2) W ostatnim roku analizy nie należy zaniżać przychodów ani zawyżać kosztów operacyjnych. Nakłady odtworzeniowe i remontowe w ostatnim roku analizy nie powinny przekraczać średniej tych nakładów w pozostałych latach okresu referencyjnego.
- 3) Liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny wymaga konkretnego uzasadnienia. Ustalenia najlepiej poprzeć analizą umorzenia wartości środków trwałych, z uwzględnieniem:
 - rodzaju aktywów,
 - intensywności eksploatacji,
 - stawek amortyzacyjnych,
 - ponoszonych nakładów odtworzeniowych i remontowych.
- 4) Do obliczeń luki w finansowaniu wartość rezydualną przyjmuje się zdyskontowaną współczynnikiem dyskonta dla ostatniego roku okresu referencyjnego.
- 5) Wartości rezydualnej nie uwzględnia się w analizie trwałości finansowej.

Przykład:

Projekt polega na budowie centrum sztuki współczesnej. Początkowa wartość środków trwałych wynosi 5 mln zł. Saldo przepływów pieniężnych dla ostatniego roku ($n+14$) wynosi 100 tys. zł. Roczne umorzenie wartości środków trwałych, z uwzględnieniem wymogów określonych w niniejszej Instrukcji ustalono na poziomie 5 %. Umorzenie przedstawia się następująco:

$n + \dots$	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
wartość środków trwałych (mln zł)	<i>realizacja inwestycji</i>	5,0	4,8	4,5	4,3	4,0	3,8	3,5	3,3	3,0	2,8	2,5	2,3	2,0	

Przewidywany okres użytkowania infrastruktury wynosi ok. 20 lat, z tego ok. 7 lat poza okres referencyjny. W tej sytuacji:

$$Wr = CF_n \times i = 100 \text{ tys. zł} \times 7 \text{ lat} = 700 \text{ tys. zł}$$

W obliczeniach dochodów generowanych przez projekt uwzględniona zostanie wartość rezydualna zdyskontowana współczynnikiem dyskonta dla roku $n+14$ i stopie $r = 4\%$.

$$700 \text{ tys. zł} \times 0,5775 = 404,250 \text{ tys. zł}$$

5.8. Analiza wyniku finansowego – wskaźników finansowych

Dla projektu zgłoszonego do dofinansowania w ramach RPO należy obliczyć wskaźniki dyskontowe FNPV oraz FRR.

Wskaźniki te ustalane są na podstawie następujących przepływów finansowych projektu:

Przepływy:	Uwagi:
– nakłady inwestycyjne	– pełna wartość bez pomniejszania o wnioskowaną dotację
– koszty operacyjne	– bez amortyzacji
	– w tym nakłady odtworzeniowe i remontowe
– oszczędności kosztów	– traktowane jak przychody
– przychody	– w rozumieniu art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013

Dane za okres prognozy należy przedstawić w formie tabelarycznej. Do obliczeń można wykorzystać formuły arkuszy obliczeniowych (np. Excell: „NPV”, „IRR”, przy czym należy zwrócić uwagę na składnię funkcji i to, że wartości dla roku „0” powinny być dyskontowane współczynnikiem „1”).

Ocenie merytorycznej będą podlegać wyłącznie projekty, które spełnią łącznie kryteria progowe wskaźników finansowych, określone w *Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO* oraz w *Podręczniku CBA, 2014* (s. 38), tj. **FNPV/C < 0 i FRR/C < stopa dyskonta (4%)**. Wymóg ten nie dotyczy inwestycji objętych przepisami o pomocy publicznej.

Wzory do obliczenia wskaźników efektywności finansowej:

$$\text{FNPV: } FNPV / C(S) = \sum_{t=0}^n a_t S_t^C = \frac{S_0^C}{(1+r)^0} + \frac{S_1^C}{(1+r)^1} + \dots + \frac{S_n^C}{(1+r)^n}$$

$$\text{FRR } FNPV / C(S) = \sum_{t=0}^n \frac{S_t^C}{(1 + FRR / C)^t} = 0$$

gdzie:

S^C – salda przepływów pieniężnych generowanych przez projekt w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy

n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1

a – finansowy współczynnik dyskontowy

r – przyjęta finansowa stopa dyskontowa

- Załącznik nr 2 do Wytycznych MIR

Analizę z wyliczeniem ww. wskaźników dyskontowych należy sporządzić również dla projektów, w których nie występują przychody albo koszty operacyjne.

Dodatkowo zaleca się przedstawienie obliczenia wskaźników FRR/ κ oraz FNPV/ κ . Wskaźniki te mierzą zdolność projektu do zapewnienia odpowiedniego zwrotu kapitału zainwestowanego przez podmiot odpowiedzialny za projekt (środków własnych i pożyczonych). Kapitał ten jest brany pod uwagę wtedy, gdy jest opłacony; pożyczki i kredyty natomiast wtedy, kiedy są spłacane. Należy też uwzględnić koszty operacyjne, stosowne (należne) odsetki oraz przychody. W kalkulacji nie powinno się natomiast uwzględniać wkładu EFRR (co nie oznacza, że w obliczeniach należy pominąć wkład środków publicznych krajowych, jeżeli występuje). Obliczenia ww. wskaźników należy wykonać zgodnie z zasadami określonymi w *Wytycznych MIR*.

5.9. Wyliczanie wydatków kwalifikowanych z uwzględnieniem wartości dochodów netto generowanych przez projekt

Obliczanie poziomu dofinansowania w związku z występowaniem dochodów określonych w art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013 dotyczy projektów:

- których całkowity kwalifikowalny koszt wynosi powyżej 1 000 000 Euro^[1],

^[1] W celu ustalenia, czy całkowity koszt kwalifikowalny danego projektu przekracza powyższy próg, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią arytmetyczną średnioważonych kursów miesięcznych tej waluty Narodowego Banku Polskiego, z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Kursy publikowane są na stronie [www: http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/kursy_archiwum.html](http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/kursy_archiwum.html)

- b) w których zdyskontowane przychody (i oszczędności) są wyższe od zdyskontowanych kosztów operacyjnych (bez amortyzacji).

Wymogi te nie dotyczą projektów, dla których wsparcie w ramach programu stanowi:

- pomoc de minimis;
- zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa dla MŚP, gdy stosuje się limit w zakresie dopuszczalnej intensywności lub kwoty pomocy państwa;
- zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa, gdy przeprowadzono indywidualną weryfikację potrzeb w zakresie finansowania zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi pomocy państwa.

Obliczanie luki w finansowaniu

Do celów ustalenia luki w finansowaniu, *zdyskontowany dochód operacji obliczany jest poprzez odliczenie zdyskontowanych kosztów od zdyskontowanego przychodu i - w stosownych przypadkach - przez dodanie wartości rezydualnej inwestycji.*

- art. 15 ust. 1 Rozporządzenia nr 480/2013

W studium wykonalności należy przedstawić dane (w formie tabelarycznej) oraz wyniki ustalenia, czy projekt generuje dochody netto w rozumieniu art. 61 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1303/2013, w celu obliczenia luki w finansowaniu projektu.

W zakresie ww. obliczeń **należy stosować wprost zasady określone w Wytycznych MIR** (podrozdział 7.7).

W przypadku projektów częściowo objętych pomocą publiczną do części nie objętej tą pomocą należy zastosować odpowiednio zasady dotyczące ustalania poziomu dofinansowania w oparciu o metodę luki w finansowaniu.

Do celów analizy dochodów generowanych przez projekt niezbędne jest wcześniejsze ustalenie następujących przepływów finansowych dla projektu:

Przepływy:	Uwagi:	Charakter:
– nakłady inwestycyjne	<ul style="list-style-type: none"> – wartość bez pomniejszania o wnioskowaną dotację, – bez rezerw na nieprzewidziane wydatki, – podatek VAT, który może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe, nie powinien być uwzględniony, 	wydatek „-”
– koszty operacyjne	<ul style="list-style-type: none"> – bez amortyzacji, – należy uwzględnić niezbędne nakłady odtworzeniowe i remontowe, 	wydatek „-”
– oszczędności kosztów	<ul style="list-style-type: none"> – traktowane jak przychody, – można pominąć oszczędności do wysokości zmniejszenia dotacji na działalność operacyjną, 	wpływ „+”
– przychody	<ul style="list-style-type: none"> – w rozumieniu art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013 – przychód nie obejmuje transferów z budżetów krajowych lub regionalnych ani z krajowych publicznych systemów ubezpieczeń (art. 15 Rozporządzenia nr 480/2013) - przychodami nie jest np. subwencja oświatowa, 	wpływ „+”
– wartość rezydualna	<ul style="list-style-type: none"> – tylko, jeśli jest dodatnia. 	wpływ „+”

IZ RPO nie wymaga ustalenia i uwzględnienia w analizie zmian wartości kapitału obrotowego.

Algorytm przedstawiający sposób obliczania wskaźnika luki w finansowaniu w projekcie, zgodny z Wytycznymi MIR jest następujący:

- 1) Określenie wskaźnika luki w finansowaniu (R):

$$R = \frac{(DIC - DNR)}{DIC}$$

gdzie:

- DIC – suma zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych na realizację projektu,
- DNR – suma zdyskontowanych dochodów projektu (*przychody + oszczędności – koszty operacyjne + wartość rezydualna*).

- 2) Określenie kosztów kwalifikowalnych skorygowanych o wskaźnik luki w finansowaniu (EC_R):

$$EC_R = EC \times R$$

gdzie:

- EC – koszty kwalifikowalne (*niezdyskontowane*).

Uwaga!

We wniosku o dofinansowanie, jako wydatki kwalifikowane w tab. D.3, należy uwzględnić wartości skorygowane o wskaźnik luki w finansowaniu.

- 3) Określenie (maksymalnej możliwej) dotacji UE:

$$DotacjaUE = EC_R \times MaxCR_{pa}$$

gdzie:

- Max CR_{pa} – maksymalna wielkość współfinansowania określona dla osi priorytetowej.
-

Dofinansowanie przy zastosowaniu ryczałtowych stawek dochodów

Dla inwestycji z zakresu infrastruktury kultury nie przewidziano możliwości zastosowania ryczałtowych rozliczeń dochodów.

5.10. Trwałość finansowa projektu

Projekt, który ma być wsparty w ramach RPO, mimo, że najczęściej będzie generował straty, powinien mieć zapewnioną trwałość finansową. Oznacza to, że wnioskodawca (i ewentualny operator) powinien dysponować wystarczającymi środkami do realizacji infrastruktury oraz jej utrzymania w przyszłości.

Analiza trwałości finansowej wymaga:

- ustalenia wyników finansowych projektu (w tym jego zdolności do pokrywania kosztów eksploatacji),
- nałożenia ich na sytuację finansową jednostki (wnioskodawcy, operatora) i ustalenia jej zdolności do pokrywania kosztów funkcjonowania projektu.

W analizie trwałości finansowej:

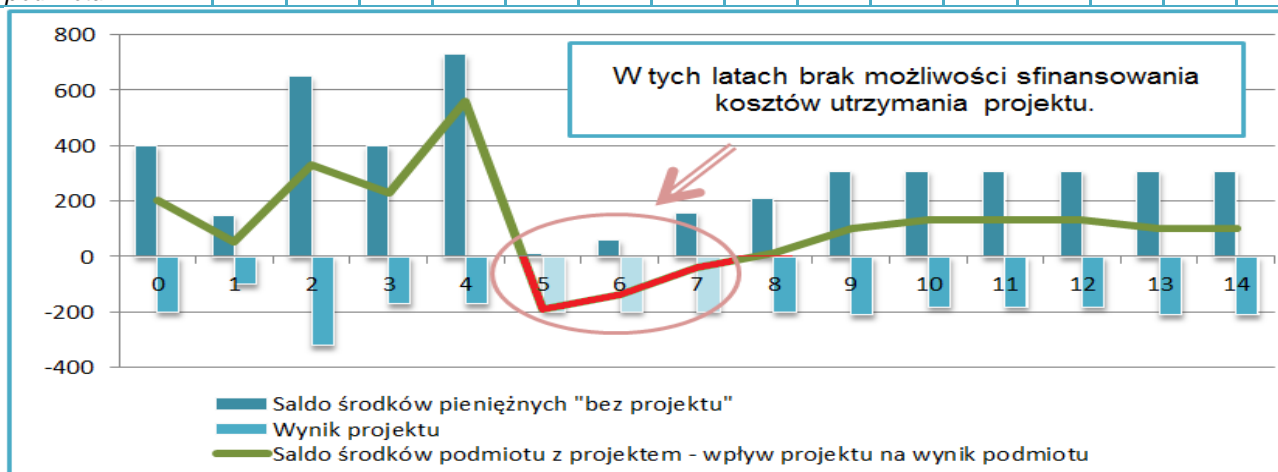
- podaje się nominalne (niezdyktowane) wartości przepływów pieniężnych,
- nie uwzględnia się wartości rezydualnej.

Przepływy środków finansowych, jakie należy w tym celu uwzględnić powinny brać pod uwagę, wszystkie (krajowe i UE) zaangażowane środki finansowe, kredyty i pożyczki, wraz z ich spłatą, koszty obsługi zadłużenia, wpłaty własne oraz wypłaty dywidend (nadwyżki projektu).

Przykład

Fundacja realizuje inwestycję dotyczącą poprawy infrastruktury prowadzonej przez siebie galerii i centrum rozwoju umiejętności artystycznych. Prognozowane przepływy finansowe dla podmiotu oraz wyodrębnione dla projektu są następujące:

Rok n+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wynik podmiotu bez projektu	400	-250	500	-250	330	-720	50	100	50	100	0	0	0	0	0
Saldo środków pieniężnych „bez projektu”	400	150	650	400	730	10	60	160	210	310	310	310	310	310	310
Wynik projektu:	-200	-100	-320	-170	-170	-200	-200	-200	-200	-210	-180	-180	-180	-210	-210
Saldo środków podmiotu z projektem - wpływ projektu na wynik podmiotu	200	50	330	230	560	190	140	-40	10	100	130	130	130	100	100



Projekt generuje straty, analiza wskazuje na brak możliwości ich pokrycia ze środków, którymi dysponuje wnioskodawca (operator).

*Jeżeli operator zbankrutuje, trwałość samej inwestycji może stracić znaczenie.
Analiza przepływów pieniężnych powinna wykazać, że beneficjent/operator z projektem ma dodatnie roczne saldo przepływów pieniężnych na koniec każdego roku, we wszystkich latach objętych analizą.*

- Wytyczne MIR

6. Analiza ekonomiczna

Analiza ekonomiczna ma na celu dokonanie oceny wkładu projektu w polepszenie warunków ekonomicznych i jakości życia w regionie.

IZ RPO wymaga, aby analiza ekonomiczna:

- a) miała formę **analizy kosztów i korzyści** dla projektów z zakresu kultury o wartości wydatków kwalifikowanych powyżej 4 mln zł,
- b) miała formę **analizy opisowej** dla projektów o mniejszej wartości wydatków kwalifikowanych.

Analiza kosztów i korzyści obejmuje:

- a) identyfikację korzyści i kosztów ekonomicznych,
- b) oszacowanie wartości korzyści i kosztów ekonomicznych,
- c) obliczenie wskaźników ENPV, ERR, B/C.

Analiza opisowa ogranicza się do identyfikacji korzyści i kosztów ekonomicznych, opisu i uzasadnienia ich skali.

Zapisy rozdziału, które dotyczą wyceny przepływów ekonomicznych i obliczenia wskaźników ENPV i ERR, mają zastosowanie tylko, gdy wnioskodawca jest zobowiązany lub zdecyduje się opracować pełną analizą kosztów i korzyści projektu.

Analizy należy sporządzić zgodnie z zaleceniami przedstawionymi w *Wytycznych MIR* z 2015 r., *Podręczniku CBA*, 2014 oraz Rozporządzeniu nr 2015/207.

6.1. Korzyści zewnętrzne wynikające z realizacji projektu

Identyfikacja

W punkcie tym należy przedstawić (zidentyfikować, opisać i uzasadnić) czynniki zewnętrzne, które skutkują zaistnieniem korzyści społecznych i gospodarczych z punktu widzenia regionu (kraju). Punktem wyjścia do analizy będą skorygowane, zgodnie z zasadami podanymi powyżej, przychody finansowe.

Korzyści takie wiązać się będą z występowaniem specyficznych czynników zewnętrznych. Zazwyczaj czynniki te będą nawiązywać do określonych dla projektu wskaźników rezultatów lub oddziaływań.

W przypadku:

- analizy uproszczonej – należy określić i uzasadnić skalę korzyści, np. poprzez przypisanie im określonych wartości fizycznych,
- analizy kosztów i korzyści – należy dodatkowo oszacować wartość kosztów i korzyści.

Podczas analizy ekonomicznej należy uwzględnić np.:

- wpływ lokalizacji projektu na realizację celów rozwojowych województwa (np. zwiększanie dostępności do kultury, rozwój oferty kulturalnej, tworzenie spójnego i skutecznego systemu ochrony zabytków, ochronę środowiska, rozwój gospodarczy, podniesienie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej regionu, aktywizację środowisk twórców i obiorców kultury) - w kontekście realizacji priorytetów określonych w dokumentach strategicznych Województwa²

² Lista najważniejszych dokumentów – p. 5.5 Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych (w zależności od przedmiotu projektów).

- skalę projektu (np. przyjęte rozwiązania, oferta kulturalna, unikalność chronionych dóbr zabytkowych; zakres, jakość usług i form wsparcia/promocji),
- powiązania z innymi projektami i podmiotami, które świadczą usługi komplementarne w zakresie kultury,
- współpracę instytucji kulturalnych i ochrony zabytków, rozwój nauki, szkolenie kadr, współpracę z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi (np. nowe technologie, procesy i usługi),
- korzyści wynikające z tworzenia i rozpowszechniania nowej wiedzy i umiejętności
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń (w przypadku działań dot. efektywności energetycznej).

Dla projektów, które dotyczą **infrastruktury instytucji kultury** do korzyści zaliczyć można m.in.:

- zwiększenie jakości i dostępności usług kulturalnych,
- wprowadzenia nowych form działalności w tym zindywidualizowanych, zapewnienie bezpośredniego kontaktu odbiorcy z twórcą lub dziełem artystycznym,
- wprowadzenie nowych form uczestnictwa w kulturze,
- zapewnienie właściwego komfortu osób korzystających z usług kulturalnych, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych
- aktywizacja kulturalna i społeczna,
- rozwój systemu wspierania twórców, artystów, zapewnienie ich integracji ze społecznością,
- poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników instytucji kultury,
- zmniejszenie kosztów stałych działalności (np. zastosowanie rozwiązań energooszczędnych, prowadzących do zmniejszenia zużycia energii),
- upowszechnienie dostępu do usług kulturalnych dla różnych grup wiekowych, zwłaszcza osób starszych,
- zwiększanie kompetencji społecznych, ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego i dyskryminacji,
- obniżenie cen biletów, opłat za udział w imprezach, zajęciach kulturalnych
- wzrost atrakcyjności turystycznej miejsca i rozwój lokalnej bazy turystycznej

Dla projektów, które dotyczą zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego - przykładowo:

- zapewnienie ochrony i dostępu do unikalnych zasobów historycznych jako atrakcji kulturalnych regionu,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej miejsca, wywarcie wpływu na rozwój lokalnej bazy turystycznej,
- wprowadzenie nowoczesnych form uczestnictwa w kulturze poprzez zakup nowoczesnego wyposażenia służącego udostępnianiu i upowszechnianiu zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zwiększenie jakości i dostępności dóbr kultury materialnej,
- poprawa warunków, bezpieczeństwa pracy pracowników obiektów zabytkowych,
- upowszechnienie wiedzy o historii i kulturze,
- wzrost świadomości i odpowiedzialności społeczności lokalnych za dobra kultury,
- rozwój usług turystyki historycznej,
- poprawa struktury zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach atrakcyjnych pod względem obiektów dziedzictwa.

W przypadku każdej korzyści należy uzasadnić, czego ona dotyczy w konkretnym projekcie.

Korekta o efekty zewnętrzne oznacza, że w pozycjach wydatków i wpływów należy uwzględnić także zewnętrzne koszty i korzyści, którym bezpośrednio nie towarzyszą przepływy finansowe. Należy przy tym szczególnie opisać i uzasadnić przesłanki przyjętych w tym zakresie szacunków.

Do **korzyści zewnętrznych nie należą** wydatki związane z realizacją projektu, w tym np.:

- zyski wykonawców projektu
- wynagrodzenia robotników budowlanych lub podwykonawców
- wynagrodzenia personelu i inne koszty operacyjne, już uwzględnione w analizie finansowej projektu.

Wycena

Przeprowadzenie pełnej analizy kosztów i korzyści ekonomicznych jest obowiązkowe dla inwestycji o wartości kosztów kwalifikowanych powyżej 4 mln zł.

W przypadku analizy kosztów i korzyści należy oszacować wartość opisanych korzyści.

Nie istnieje jedna uniwersalna metoda szacowania tych wartości. Ograniczone możliwości zastosowania wynikają głównie z trudności w uzyskaniu niezbędnych danych. Dlatego też przedstawiane czynniki i ich wartości powinny cechować:

- pewność lub obiektywnie wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia,
- racjonalna metodologia szacowania (poparta np. normami, obowiązującymi stawkami opłat, cenami rynkowymi, przeprowadzonymi badaniami naukowymi, statystyką).

Na cele wyceny wartości korzyści można wykorzystać dostępne opracowania i analizy (np. związane z ekonomiczną wartością pracy, poprawy kwalifikacji czy wartości i jakości życia). Należy przy tym wskazać źródło danych, a wyniki obliczeń ustalić z uwzględnieniem:

- zakresu projektu,
- skali potencjalnego oddziaływania,
- lokalnych warunków dot. np. poziomu bezrobocia, wynagrodzeń, prognoz demograficznych itd.

Wartości korzyści ekonomicznych należy podawać z uwzględnieniem korekty fiskalnej oraz korekty cen rozrachunkowych, o których mowa w punkcie 6.3 *Instrukcji*.

Odpowiednie pozycje oszacowania należy zaprezentować w formie tabelarycznej dla okresu referencyjnego, jako wpływy ekonomiczne projektu.

6.2. Nakłady i koszty społeczno-gospodarcze związane z realizacją projektu

Identyfikacja

W przypadku analizy opisowej należy określić i uzasadnić skalę negatywnych oddziaływań społecznych i ekonomicznych inwestycji. Inwestycje w zakresie infrastruktury kultury i zabytków najczęściej nie będą negatywnie oddziaływać na otoczenie. Należy jednak rozważyć następujące rodzaje negatywnego wpływu infrastruktury:

- uciążliwość budowy dla otoczenia (ujemny wpływ na warunki mieszkaniowe, siedliska i gatunki, ograniczenie korzystania z infrastruktury, transport materiałów budowlanych, możliwości poruszania się, hałas, przerwy w dostawie wody i zasilania elektrycznego itp.)
- negatywne oddziaływania podczas eksploatacji obiektu, np. hałas, wzrost natężenia ruchu turystycznego i samochodowego, zbyt mało miejsc parkingowych, ruch pojazdów uprzywilejowanych;
- utratę walorów krajobrazowych lub rekreacyjnych,
- zmniejszenie popytu na usługi oferowane przez inne placówki.

Oddziaływania negatywne należy odpowiednio opisać w analizie ryzyka (patrz punkt 8 *Instrukcji*), a te które są związane ze środowiskiem – uwzględnić w analizie oddziaływania na środowisko (patrz punkt 7 *Instrukcji*). W przypadku istotnych zagrożeń, należy przewidzieć odpowiednie działania prewencyjne i kompensacyjne.

Wycena

W przypadku opracowania pełnej analizy kosztów i korzyści należy oszacować wartość zidentyfikowanych kosztów ekonomicznych.

Podobnie jak w przypadku korzyści ekonomicznych, szacunki powinny być oparte na rzetelnej metodologii uzasadnionej przewidywanym stanem faktycznym.

Należy przy tym wskazać źródło danych, a wyniki obliczeń ustalić z uwzględnieniem:

- zakresu projektu,
- skali potencjalnego oddziaływania,
- lokalnych warunków dot. np. zapotrzebowania na daną infrastrukturę, rozwoju gospodarczego, stanu środowiska, walorów przyrodniczych, poziomu bezrobocia, wynagrodzeń, prognoz demograficznych itd.

Wartości kosztów ekonomicznych należy podawać z uwzględnieniem korekty fiskalnej oraz korekty cen rozrachunkowych, o których mowa w punkcie 6.3 *Instrukcji*.

Odpowiednie pozycje oszacowania należy zaprezentować w formie tabelarycznej dla okresu referencyjnego – jako koszty ekonomiczne projektu.

6.3. Analiza kosztów i korzyści

Analiza kosztów i korzyści obejmuje następujące działania:

- 1) korektę fiskalną,
- 2) przekształcenie z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe,
- 3) wycenę kosztów i korzyści zewnętrznych,
- 4) obliczenie wskaźników dyskontowych: ENPV, ERR, B/C.

Korekta fiskalna

Dotyczy wyeliminowania wpływu różnorodnych uregulowań fiskalnych na wartości finansowe i ekonomiczne. Zasady korekty fiskalnej:

- wszystkie wartości powinny być podawane w kwotach netto, bez podatków pośrednich (VAT, akcyza),
- należy pominąć wszystkie podatki bezpośrednie (dochodowe, majątkowe),
- należy pominąć subwencje i dopłaty ze środków publicznych, mające charakter przekazu pieniężnego (płatności transferowych),
- jako wyjątek - w kosztach wynagrodzeń należy uwzględnić wydatki na ubezpieczenia społeczne (jest to wynagrodzenie odłożone w czasie – *Podręcznik CBA*, 2014, s. 45).

Korekta fiskalna obejmuje:

- przepływy finansowe (nakłady inwestycyjne, koszty operacyjne, oszczędności kosztów, przychody),
- wszystkie korzyści i koszty ekonomiczne.

Przekształcenie z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe

Przekształcenie to ma na celu eliminację zniekształceń wyceny wynikających np. z ograniczeń konkurencji przez monopole, czy regulacje w zakresie prawa pracy.

Ze względu na potrzebę zastosowania uproszczeń w analizach IZ RPO zaleca, aby:

- przekształcenia przepływów finansowych i ekonomicznych polegały na zastosowaniu Standardowego Współczynnika Konwersji (*Standard Conversion Factor*, *Podręcznik CBA* 2014, s. 46-47),
- współczynnik ten przyjmuje wartość 1,00 i w praktyce nie zmienia wartości analizowanych przepływów.

W indywidualnych sytuacjach wnioskodawca może zastosować współczynnik o innej wartości, wymaga to jednak szczegółowego uzasadnienia.

Np. jeśli stwierdzone zostanie, że wynagrodzenia są zawyżone ze względu na obowiązujące przepisy prawa w stosunku do wartości rynkowej pracy – w analizie ekonomicznej można obniżyć wartość tych kosztów operacyjnych.

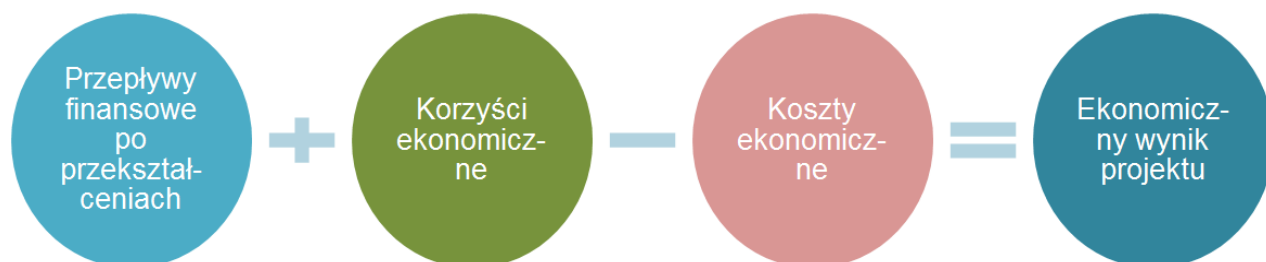


Wycena kosztów i korzyści zewnętrznych

Patrz punkty 6.1 i 6.2 niniejszej *Instrukcji*.

Obliczenie wskaźników dyskontowych: ENPV, ERR, B/C

Analiza ekonomiczna przeprowadzana jest na podstawie wyniku przepływów finansowych z uwzględnieniem korekt fiskalnych, cen rozrachunkowych oraz doliczenia efektów zewnętrznych.



Do obliczenia wskaźników efektywności ekonomicznej stosowana jest, podobnie jak w analizie finansowej, metodologia zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Stopa dyskontowa do analiz ekonomicznych wynosi 5 %.

Rok n+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
wsp. dysk.	1,00	0,9524	0,9070	0,8638	0,8227	0,7835	0,7462	0,7107	0,6768	0,6446	0,6139	0,5847	0,5568	0,5303	0,5051

Na podstawie ekonomicznych przepływów pieniężnych należy wyznaczyć ekonomiczne wskaźniki efektywności przedsięwzięcia, czyli:

- ENPV projektu,
- ERR projektu,
- B/C projektu.

Do obliczenia ww. wskaźników należy wziąć pod uwagę:

a) przepływy finansowe po przekształceniach fiskalnych i cen rozrachunkowych:

- nakłady inwestycyjne
- koszty operacyjne
+ przychody i oszczędności

} z uwzględnieniem korekty fiskalnej i cen rozrachunkowych

- b) zewnętrzne koszty ekonomiczne (-),
- c) zewnętrzne korzyści ekonomiczne (+),
- d) ekonomiczną wartość rezydualną (+).

Wartość rezydualna w analizie ekonomicznej powinna przedstawiać potencjalne korzyści, które można uzyskać w czasie wykraczającym poza okres referencyjny projektu. Należy ją obliczyć podobnie jak wartość rezydualną na potrzeby analizy finansowej, przy czym podstawą obliczeń powinien być ekonomiczny wynik projektu z ostatniego roku okresu referencyjnego. Ekonomiczną wartość rezydualną należy obliczyć z zastosowaniem wzoru:

$$W_{re} = EF_{n+14} \times i$$

gdzie:

EF_{n+14} – to ekonomiczny wynik projektu dla ostatniego roku analizy (n+14) obejmujący: przychody, oszczędności i koszty finansowe (skorygowane o efekty fiskalne i rozrachunkowe, bez finansowej W_f), zewnętrzne koszty i korzyści ekonomiczne,
 i – to określona przez wnioskodawcę liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny (taka sama jak w analizie finansowej).

Ekonomiczna wartość rezydualna wystąpi tylko wtedy, gdy przepływy ostatniego roku analizy (EF_{n+14}) będą dodatnie.

Dane za okres prognozy należy przedstawić w formie tabelarycznej. Do obliczeń można wykorzystać formuły arkuszy obliczeniowych (np. MS Excel: „NPV”, „IRR”, przy czym należy zwrócić uwagę na składnię funkcji i to, że wartości dla roku „0” powinny być dyskontowane współczynnikiem „1”).

Wzory do obliczenia wskaźników efektywności ekonomicznej:

$$\text{ENPV: } ENPV = \sum_{t=0}^n a_t S_t^E = \frac{S_0^E}{(1+r)^0} + \frac{S_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{S_n^E}{(1+r)^n}$$

$$\text{ERR } ENPV = \sum_{t=0}^n \frac{S_t^E}{(1+ERR)^t} = 0$$

gdzie:

S^E – salda strumieni ekonomicznych kosztów i korzyści generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy

n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1

a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy

r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa (5%),

- Załącznik nr 2 do Wytucznych MIR

Wskaźnik B/C ($\frac{Benefits}{Costs}$) oznacza stosunek sumy zdyskontowanych korzyści do sumy zdyskontowanych kosztów generowanych w okresie referencyjnym.

Wzór do obliczenia wskaźnika B/C:

$$B/C = \frac{\sum_{t=0}^n a_t B_t^E}{\sum_{t=0}^n a_t C_t^E} = \frac{\frac{B_0^E}{(1+r)^0} + \frac{B_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{B_n^E}{(1+r)^n}}{\frac{C_0^E}{(1+r)^0} + \frac{C_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{C_n^E}{(1+r)^n}}$$

gdzie:

B^E – strumień korzyści ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy

C^E – strumień kosztów ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy

n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1

a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy

r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa (5%)

- Załącznik nr 2 do Wytycznych MIR

Zgodnie z kryteriami oceny merytorycznej określonymi w *Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych RPO*, dofinansowaniem ze środków EFRR może być objęty jedynie projekt ekonomicznie „korzystny”, tj. charakteryzujący się łącznie wskaźnikami:

- **ENPV > 0**
- **ERR > 5%**
- **B/C > 1**

Jeżeli ww. warunki nie są spełnione, projekt nie może zostać zakwalifikowany do dofinansowania z funduszy UE. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy projekt wykazuje ujemną ENPV, lecz powoduje znaczące korzyści, których nie można było wycenić (których kwantyfikacja i oszacowanie wartości byłoby obarczone zbyt dużym ryzykiem lub dla których wnioskodawca nie dysponuje wiarygodnymi i uzasadnionymi szacunkami). Dla tych kategorii oddziaływań należy przedstawić analizę jakościową i efektywności kosztowej, uwzględniającą charakterystykę i skalę pozytywnych i negatywnych oddziaływań.

Przykład

	Razem:	n+0	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5	n+6	n+7	n+8	n+9	n+10	n+11	n+12	n+13	n+14
Nakłady inwestycyjne (-)	3000,0	1000,0	1000,0	1000,0												
Koszty operacyjne (-)	2400,0				200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0
Przychody i oszczędności (+)	1320,0				110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0
Zewnętrzne koszty ekonomiczne (-)	240,0				20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Zewnętrzne korzyści ekonomiczne (+)	6000,0				500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0
Ekonomiczna wartość rezydualna (+), i=3 lata	1170,0															1170,0
Razem koszty ekonomiczne (-):	5640,0	1000,0	1000,0	1000,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0
zdyskontowane koszty (r=5%)	4628,0	1000,0	952,4	907,0	190,0	181,0	172,4	164,2	156,4	148,9	141,8	135,1	128,6	122,5	116,7	111,1
Razem korzyści ekonomiczne (+):	8490,0	0,0	0,0	0,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	1780,0
zdyskontowane korzyści (r=5%)	5494,8	0,0	0,0	0,0	526,9	501,8	477,9	455,2	433,5	412,8	393,2	374,5	356,7	339,6	323,5	899,1
Ekonomiczny wynik projektu:	2850,0	-1000,0	-1000,0	-1000,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	1560,0
wartości zdyskontowane (r=5%)	866,8	-1000,0	-952,4	-907,0	336,9	320,9	305,6	291,0	277,2	264,0	251,4	239,4	228,0	217,2	206,8	788,0

Przepływy finansowe podano po przekształceniach fiskalnych i cen rozrachunkowych. Wnioskodawca przewiduje, że inwestycja będzie funkcjonować minimum 3 lata poza okres referencyjny.

Obliczenie ekonomicznej wartości rezydualnej:

$$W_{re} = EF_{n+14} \times i$$

$$i = 3 \text{ lata}$$

$$EF_{n+14} = -200 \text{ (koszty operacyjne)} + 110 \text{ (przychody i oszczędności)} - 20 \text{ (koszty ekon.)} + 500 \text{ (korzyści ekon.)} = 390$$

$$W_{re} = 390 \times 3 = 1170$$

Ekonomiczne wskaźniki dyskontowe:

ENPV	ERR	B/C
866,8	8,69%	1,19

7. Analiza oddziaływania na środowisko

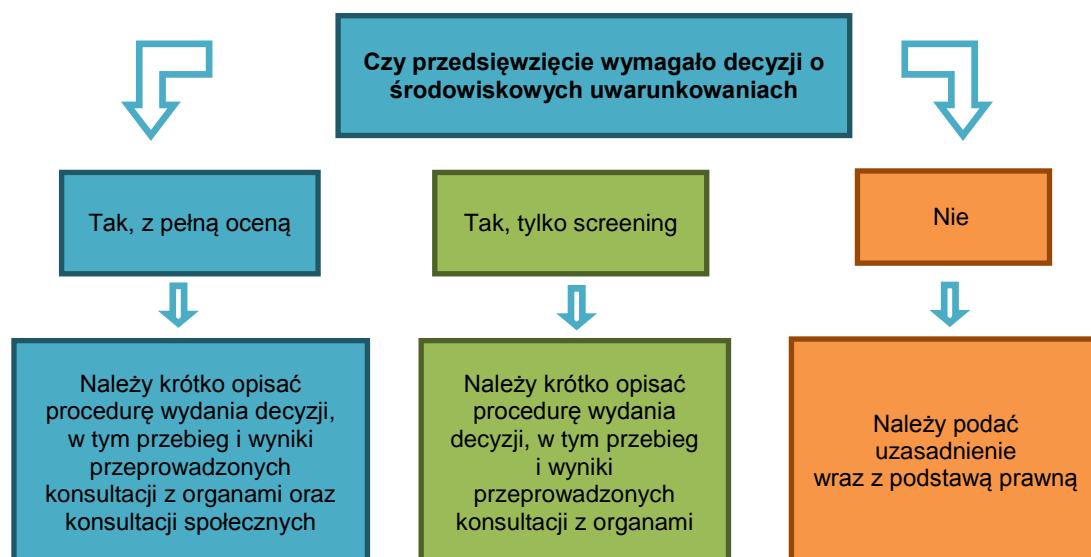
Należy opisać oddziaływania projektu na środowisko oraz uzasadnić zgodność przedsięwzięcia z zasadami polityki ochrony środowiska UE.

Informacje podawane w tym punkcie powinny być zgodne z zał. 3 do wniosku o dofinansowanie. Szczegółowe informacje na temat procedury oceny wpływów środowiskowych oraz regulacji prawnych w tym zakresie zostały przedstawione w *Wytycznych MIR w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych* oraz w *Poradniku przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*, MŚ, <http://klimada.mos.gov.pl/>

7.1. Formalno-prawna procedura wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Należy krótko opisać, czy przedsięwzięcie wymagało uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. jedn. Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.):

- jeżeli nie – należy uzasadnić, dlaczego,
- jeżeli tak:
- należy opisać przebieg i stopień zaawansowania procedury związanej z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, w tym opisać procedurę kwalifikowania przedsięwzięcia do obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (screening) oraz procedurę pełnej oceny oddziaływania (scoping), o ile taka procedura była wymagana. Należy przedstawić informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji społecznych (o ile były wymagane) oraz informacje dotyczące opinii i uzgodnień wydanych przez organy administracji właściwe w zakresie ochrony środowiska.



W przypadku inwestycji dotyczących obiektów kubaturowych infrastruktury kultury należy zwrócić szczególną uwagę na:

- 1) przedsięwzięcia wymienione w punktach § 3 ust. 1 punkty: 50, 55-57 oraz § 3 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2013 nr 817) oraz realizowane na obszarze i w otulinach form ochrony przyrody;

- 2) wymogi ochrony gatunkowej przewidziane w ustawie o ochronie przyrody oraz w Rozporządzeniach Ministra Środowiska:
 - z 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 nr 1348),
 - z 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 nr 1409),
 - z 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 nr 1408).

W odniesieniu do kwestii ochrony gatunkowej, studium i załączane do wniosku dokumenty powinny jednoznacznie wskazywać, że badana była kwestia ewentualnego zagrożenia dla środowiska w odniesieniu do chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów (występujących w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia, w tym także poza obszarami chronionymi ustanowionymi na podstawie ustawy o ochronie przyrody).

7.2. Zrównoważony rozwój i zmiany klimatu

Zasada zrównoważonego rozwoju wynika wprost z przepisów prawa traktatowego. Zgodnie z kryteriami oceny projektów w ramach RPO WP 2014-2020 należy opisać, czy projekt przewiduje:

- a) racjonalne gospodarowanie zasobami,
- b) ograniczenie presji na środowisko,
- c) uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu,
- d) podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Ponadto w okresie programowania 2014-2020 należy skoncentrować się na celach Strategii Europa 2020 w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu i zrównoważonemu wykorzystaniu energii. W studium wykonalności należy:

- a) wyjaśnić, czy lub w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji celów polityki ochrony środowiska, w tym w zakresie zmian klimatu zgodnie ze strategią Europa 2020,
- b) wskazać, w jaki sposób cele polityki ochrony środowiska zostały uwzględnione w danym projekcie (w szczególności poprzez efektywną gospodarkę zasobami, zachowanie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, odporność na skutki zmian klimatu),
- c) wskazać wydatki związane z działaniami adaptacyjnymi lub zapobiegającymi tym zmianom, zgodnie z załącznikiem nr I do Rozporządzenia Wykonawczego KE (UE) na 215/2014;
- d) udzielić odpowiedzi: czy lub w jaki sposób w projekcie uwzględniono zagrożenia związane ze zmianami klimatu, kwestie dotyczące przystosowania się do zmian klimatu i ich łagodzenia oraz odporności na klęski żywiołowe; np.:
 - czy rozważono alternatywne rozwiązanie dotyczące mniejszego zużycia węgla lub oparte na źródłach odnawialnych?
 - czy w trakcie przygotowywania projektu przeprowadzono ocenę zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych lub kontrolę podatności na te zagrożenia (np. ryzyko powodzi, ekstremalnych temperatur, burz i wiatru, osunięć ziemi)?
 - czy w ramach prowadzonych prac nad przygotowaniem projektu, w tym związanych z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, uwzględniono kwestie związane ze zmianami klimatu?
 - czy zmiany klimatu wpłynęły na lokalizację inwestycji?
 - czy inwestycja w połączeniu ze zmianami klimatu będzie miała jakiegokolwiek pozytywny lub negatywny wpływ na otoczenie?
- a) jakie rozwiązania przyjęto w celu zapewnienia odporności na bieżącą zmienność klimatu i przyszłe zmiany klimatu w ramach projektu.

Dodatkowe informacje na temat przystosowania do zmian klimatu zawarte są między innymi w *Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient*³

³ http://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what/docs/non_paper_guidelines_project_managers_en.pdf

oraz *Poradniku* Ministerstwa Ochrony Środowiska w zakresie *przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*, MŚ, <http://klimada.mos.gov.pl/>

7.3. Analiza pozostałych obszarów oddziaływania inwestycji na środowisko

Należy opisać najważniejsze czynniki, które mogą mieć wpływ na stan środowiska w fazie inwestycyjnej oraz podczas eksploatacji projektu.

Należy zwrócić uwagę na:

- stosowanie w projekcie zasad ostrożności, działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”, których źródłem jest art. 174 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C 321E),
- dotrzymanie przepisów o ochronie środowiska, w szczególności o ochronie gatunkowej,
- zrównoważone korzystanie ze środowiska i zasobów,
- kwestie efektywności energetycznej oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład

Rodzaj oddziaływania	Charakter, zasięg oddziaływania	Środki zapobiegawcze i naprawcze
Emisja hałasu podczas pracy sprzętu budowlanego (obiekt kultury)	Krótkotrwałe, bliskie – podczas prac budowlanych	Ogrodzenie terenu budowy, brak robót w porze nocnej, przeniesienie części użytkowników do sal zlokalizowanych dalej od miejsca prac.
Negatywne oddziaływanie na funkcje mieszkaniowe inwestycji, która dotyczy rozbudowy centrum kultury o salę koncertową	Krótkotrwałe, cykliczne, w granicach 0-100 m od terenu objętego inwestycją	Działania informacyjne: - tablice informacyjne i regulamin korzystania z infrastruktury. Działania inwestycyjne: - nasadzenia zieleni izolacyjnej.
Inne ...		

7.4. Oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody

Należy przedstawić informację, czy projekt (lub jego element) może oddziaływać na formy objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000, albo inne formy ochrony przyrody wymienione w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z 16.04.2004 r. (Dz. U. z 2013 nr 627 j.t. z późn. zm.).

Jeżeli tak - należy podać nazwę oraz numer obszaru Natura 2000 (ewentualnie nazwę innej formy ochrony przyrody) oraz określić możliwe oddziaływania projektu na stan środowiska, w tym w szczególności na gatunki objęte ochroną, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektyw:

- nr 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,
- nr 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Zabrania się (...) podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub*
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub*
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.*

- art. 33, ust. 1 ustawy o ochronie przyrody

Jeżeli projekt jest zlokalizowany poza terenami chronionymi, należy również przeanalizować, czy może on skutkować istotnymi oddziaływaniami na podlegające ochronie siedliska lub gatunki.

W przypadku stwierdzenia istotnego oddziaływania projektu na ww. formy ochrony przyrody, należy opisać zakres ograniczeń, działań kompensujących oraz system monitorowania występujących wpływów.

Szczegółowe informacje dotyczące obszarów Natura 2000 oraz innych form ochrony przyrody można uzyskać na stronach internetowych Generalnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<http://natura2000.gdos.gov.pl/> oraz <http://rzeszow.rdos.gov.pl/>).

8. Analiza ryzyka i wrażliwości

Przeprowadzenie oceny ryzyka ma na celu oszacowanie trwałości finansowej oraz realności celów projektu finansowanego z funduszy UE. Poprzez analizę ryzyka należy przede wszystkim rozumieć identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń. Analiza ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa jego wystąpienia i jego wpływu na projekt. Ocena ryzyka umożliwia projektodawcy przygotowanie się do sytuacji, gdyby niektóre kluczowe zmienne dotyczące projektu okazały się inne niż przewidywano.

Dogłębna analiza ryzyka stanowi podstawę solidnej strategii zarządzania ryzykiem, którą z kolei uwzględnia się w projekcie. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie efektywności energetycznej i problemy środowiskowe.

Ocena ryzyka obejmuje dwa etapy:

- 1) **Analizę wrażliwości**, w ramach której określa się zmienne „krytyczne”, czyli te, których wahania mają największy wpływ na parametry finansowe i ekonomiczne przedsięwzięcia. Analiza wrażliwości powinna przedstawiać:
 - a) jak będzie kształtować się wynik finansowy projektu (FNPV) w przypadku:
 - zmian nakładów inwestycyjnych w zakresie +/- 20 %
 - zmian kosztów operacyjnych +/- 20 %
 - oraz zmian popytu lub przychodów (jeśli występują) w przedziale +/- 20 %;
 - b) jak będzie kształtować się wynik ekonomiczny projektu (ENPV) w przypadku:
 - zmian korzyści ekonomicznych w zakresie +/- 20 %
 - zmian kosztów i nakładów ekonomicznych +/- 20 %.

Szczegółnej analizie powinny być poddane te sytuacje, w których zmiana parametrów w sposób więcej niż proporcjonalny wpływa na finansowy lub ekonomiczny wynik przedsięwzięcia.

- 2) **Analizę ryzyka**, która obejmuje następujące elementy:
 - wykaz rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest projekt (możliwe przyczyny wystąpienia trudności),
 - uszeregowanie według prawdopodobieństwa wystąpienia i nasilenia skutków; (np. mało, średnio, wysoce prawdopodobne),
 - negatywne skutki generowane w związku z projektem, np. w powiązaniu z analizą wrażliwości,
 - określenie środków zapobiegawczych i zmniejszających ryzyko, w tym podmiotu odpowiedzialnego za zapobieganie ryzyku i jego skutkom, opis środków prewencyjnych i naprawczych.

Ze względu na znaczenie polityki adaptacji do zmian klimatu w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020 obowiązkowym elementem analizy ryzyka jest uzasadnienie w zakresie oceny ryzyka:

- wpływu projektu na zmiany klimatu (np. wielkość emisji zanieczyszczeń do środowiska, „ślad węglowy”),
- wpływu zmian klimatu na projekt (t.j. zagrożenia projektu przez klęski żywiołowe, np.: wiatr i wyładowania atmosferyczne, grad, suszę, długotrwałe opady, podtopienia i powódź, osunięcia się ziemi, ekstremalne temperatury itd.).

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład:

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Prawdopodobieństwo wystąpienia (małe, średnie, duże)</i>	<i>Negatywne skutki</i>	<i>Środki zapobiegawcze i naprawcze</i>
<i>demograficzne lub popytowe (osoby korzystające, odwiedzający, twórcy, artyści)</i>
<i>zainteresowanie społeczne inne niż przewidywano (zbyt małe lub niezdolność do zaspokojenia popytu, konkurencja innych placówek)</i>
<i>niewłaściwe oszacowanie kosztów projektu</i>
<i>administracyjne i związane z udzielaniem zamówień</i>
<i>konflikty społeczne lub środowiskowe</i>			
<i>związane z budową (opóźnienia, wady)</i>
<i>operacyjne (brak pracowników, wzrost kosztów, komplikacje z użytkowaniem)</i>
<i>finansowe (np. mniejsza lub zwrot dotacji)</i>
<i>wpływ inwestycji na zmiany klimatu (emisje...)</i>
<i>zagrożenia związane ze zmianami klimatu (np. nieodpowiednia analiza zagrożeń) oraz z klęskami żywiołowymi: - ...</i>
<i>inne ryzyka (jakie?)</i>

9. Załączniki

1. Analiza finansowa i ekonomiczna w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym

Do wersji papierowej studium należy załączyć jego wersję elektroniczną (np. PDF) wraz z analizą finansową i ekonomiczną w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym.

Analiza finansowa i ekonomiczna, która jest wymaganym załącznikiem do studium, powinna być opracowana w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym, jako materiał niezbędny do oceny projektu.

Przedstawienie arkusza kalkulacyjnego w wersji elektronicznej nie zwalnia z obowiązku zaprezentowania w treści studium analiz i obliczeń z konkretnym uzasadnieniem. (Załącznik nr 1).

2. Arkusz do obliczania wydatków kwalifikowanych w projektach generujących dochody w arkuszu kalkulacyjnym

W przypadku **projektów, które objęte są zasadami rozliczania dochodów, na podstawie art. 61 Rozporządzenia UE nr 1303/2013** wymaganym załącznikiem do studium wykonalności, jako materiał niezbędny do oceny projektu, jest:

- wydruk i wersja elektroniczną (plik excel) wypełnionego Arkusza do obliczania wydatków kwalifikowanych w projektach generujących dochody, który zawiera dane do wypełnienia tabeli D.3 we wniosku. (Załącznik nr 2 do Studium).

Studium wykonalności powinno:

- 1) zawierać informację o osobie oraz firmie, która je wykonała:

Autor studium: *imię i nazwisko*:

Firma:

- 2) być opatrzone pieczęcią wnioskodawcy i podpisami osób upoważnionych do reprezentacji wnioskodawcy:

.....
Wnioskodawca (pieczęć)

.....
podpisy osób upoważnionych do reprezentacji Wnioskodawcy